

ส่วนที่ 3

สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ

- ✓ สรุปผลการประชุมเข้าร่วมเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร “รวยกระจุก ทุกข์กระจาย VS สุขกระจาย รายได้เพิ่ม” วันที่ 11 กันยายน 2555 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
- ✓ สรุปการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้? (สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในอาชีพและรายได้) เมื่อวันจันทร์ที่ 17 กันยายน 2555 ณ โรงแรมโสมพะิม จังหวัดขอนแก่น
- ✓ สรุปการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร “หลักประกันชีวิต สิทธิแรงงานนอกระบบ : สุขภาพ สวัสดิการและงานที่มั่นคง” วันที่ 4 – 5 ตุลาคม 2555 ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ
- ✓ สรุปการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2556

ส่วนราชการ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจแรงงานมหภาค โทร. ๑๓๗๔
ที่ รง ๐๒๐๙.๒/ ๑๕๐๗ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง สรุปผลการเข้าร่วมเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร
“รายกระจุก ทุกข์กระจาย VS สุขกระจาย รายได้เพิ่ม”

เรียน ปลัดกระทรวงแรงงาน

๑. เรื่องเดิม

ป.ร.ง. ได้อนุญาตให้นางสาววิไลวรรณ เทียงคำห์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มงานเศรษฐกิจแรงงานมหภาค สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน (สศร.) เข้าร่วมประชุมเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ ห้องรัตนโกสินทร์ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

๒. ข้อย่างงาน

สรุปผลการเข้าร่วมเวทีสมัชชาฯ ดังนี้

๒.๑ เวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร ภายใต้ความร่วมมือระหว่างแรงงานนอกระบบ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ ในการดำเนินงานการจัดการอาชีพรวมถึงสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนและผลักดันให้เป็นนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร เป็นการแลกเปลี่ยนสถานการณ์และแนวทางการจัดการอาชีพและรายได้ สุขภาพความปลอดภัยในการทำงานที่เื้อต่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของแรงงานนอกระบบ และในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการอาชีพและรายได้ รวมถึงการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ในกรุงเทพมหานคร

๒.๒ ผู้เข้าร่วมประชุม ประมาณ ๒๕๐ คน ประกอบด้วย ๑) กลุ่มอาชีพใน กทม.(กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มหาบแร่แผงลอย กลุ่มชาเล้ง และกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง/กลุ่มแท็กซี่) จำนวน ๑๕๐ คน ๒) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานของ กทม. หน่วยงานในสังกัด รง. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ ๑๓ กองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบังคับการลายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ จำนวน ๕๐ คน ๓) นักวิชาการและสื่อมวลชน เป็นต้น

๒.๓ การประกาศเจตนารมณ์และยื่นข้อเสนอต่อ กทม. (รับข้อเสนอโดยรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร : นางทยา ทีปสุวรรณ) เครือข่ายแรงงานนอกระบบได้ยื่นข้อเสนอฯ ดังนี้

(๑) สนับสนุนการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพ โดยการออกบัตรประจำตัวผู้ประกอบการอาชีพเพื่อรองรับ “สถานภาพ” ให้แก่กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มหาบแร่แผงลอย กลุ่มชาเล้ง และกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง/กลุ่มแท็กซี่ เพื่อเอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพและแหล่งเงินทุน

(๒) สนับสนุนการส่งเสริมการบริการด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน โดยกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อการจัดบริการเชิงรุกในระดับชุมชน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเบื้องต้นในการคัดกรองโรคที่เกิดจากการทำงาน โดยการเสริมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำแรงงานนอกระบบในแต่ละกลุ่มอาชีพ ให้มีบทบาทและมีศักยภาพในการเป็น “อาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน”

(๓) เร่งประสานความร่วมมือกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น กทม. โดยสมทบงบประมาณร่วมกันระหว่าง กทม.และ สปสช. ตามระเบียบหลักเกณฑ์การจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

(๔) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการจัดการอาชีพเพื่อการเข้าถึงงานและมียาได้สม่ำเสมอ โดยพิจารณาตามบริบทของแต่ละกลุ่มอาชีพ ดังนี้

■ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า มีการจัดสรรโควตาการจัดจ้างตัดเย็บเครื่องแบบนักเรียน สำหรับกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าในชุมชนที่ได้รับการรับรองจากศูนย์ฝึกอาชีพ โรงเรียนฝึกอาชีพ สังกัดสำนักพัฒนาสังคม อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของชุดนักเรียนทั้งหมด

/■ กลุ่มแท็กซี่...

- กลุ่มแท็กซี่ กำหนดนโยบายให้สถานที่ราชการและสถานที่เอกชน จัดหาที่จอดรถแท็กซี่และจัดระบบการรับส่งผู้โดยสาร และพิจารณาให้เป็นจุดผ่อนผันถาวรแก่กลุ่มแม่ค้าหาบเร่ แผงลอย เพื่อการเข้าถึงบริการและแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

- กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ให้เพิ่มผู้แทนผู้ขับขีรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างในคณะกรรมการการแก้ไขปัญหาการขับขีและจอดรถบนทางเท้า

- กำหนดให้มีผู้แทนของกลุ่มอาชีพหรือแรงงานนอกระบบเข้าไปทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลการประกอบอาชีพต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบ

๒.๔ สรุปประเด็น/ความเห็นของวิทยากร จำนวน ๖ คน

(๑) นายอนุสรณ์ ไกรวัฒนุสสรณ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน แรงงานนอกระบบมีหลักประกันในการทำงาน คือ การเข้าระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ซึ่งจะได้รับเงินชดเชยกรณีเจ็บป่วย การขาดรายได้หรืออุบัติเหตุ ทุพพลภาพ เสียชีวิต และบำเหน็จยามชราภาพ แต่ผู้สมัครประกันสังคมมาตรา ๔๐ จะต้องไม่อายุไม่เกิน ๖๐ ปี ในส่วนของแรงงานนอกระบบที่ต้องการได้รับความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพหรืออาชีพอาชีวนามัยใน กทม. ขอให้รวมตัวกันและระบุความต้องการแจ้งมายังกระทรวงฯ เพื่อจะได้จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ตามความต้องการดังกล่าว พร้อมนี้กระทรวงฯ ยินดีทำงานร่วมกับ กทม. และทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ได้เสนอให้แรงงานนอกระบบควรมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างทางเลือกในชีวิต และเป็นการผลักดันงานต่างๆ ต่อภาครัฐ โดยจะต้องเริ่มที่ตนเองและกลุ่มเพื่อช่วยในการผลักดัน และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยดูแลสังคมด้วย

(๒) นางทยา ทีปสุวรรณ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความรู้และการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ ๑) การอบรมให้ความรู้ในด้านภาษาอังกฤษแก่กลุ่มแท็กซี่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวประเทศไทยและเป็นการรองรับประชาคมอาเซียน โดยมีนโยบายว่าผู้ที่เข้ารับการอบรมจะได้รับเสื้อแท็กซี่จากกลุ่มตัดเย็บแจกจ่ายให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมฯ ด้วย ๒) การจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มตัดเย็บ ฯลฯ เนื่องจาก กทม.มีหลักสูตรการอบรมต่างๆ อยู่แล้ว ซึ่งจะตรวจสอบข้อมูลหลักสูตรต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของแต่ละกลุ่มอาชีพ และจะเร่งดำเนินการจัดอบรมฯ ต่อไป ซึ่งในการอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ นั้น มีทั้งระบบ Online และการบริการเคลื่อนที่ไปตามเขตพื้นที่ฯ

(๓) นางสัญลักษณ์ ช้วนบุญล ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการมีงานทำ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร กล่าวว่า ในส่วนของข้อเสนอของกลุ่มมอเตอร์ไซด์นั้น เดิมการบริการของมอเตอร์ไซด์รับจ้างเป็นการบริการภายในซอยเท่านั้น และทางเทคนิคเป็นผู้ดูแลในเรื่องเส้นทาง สถานที่ที่เหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งการขึ้นทะเบียนและอนุญาตให้ผู้ขับขีฯ เป็นผู้บริการนั้น จะเกี่ยวข้องกับ ๓ หน่วยงาน คือ สำนักการจราจรและขนส่ง หน่วยงาน กทม. และคณะกรรมการฯ โดยผู้แทน กทม.รับไปประสานงานกับสำนักการจราจรและขนส่งต่อไป

(๔) นางสาวสุจินดา กวยสกุล นักวิชาการแรงงานชำนาญการ กองส่งเสริมการมีงานทำ กรมการจัดหางาน ให้ข้อเสนอ ๑) กระทรวงแรงงานมีกองทุนผู้รับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งเป็นกองทุนที่แรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ง่าย ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนในการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ โดยแรงงานนอกระบบจะต้อง ๑) รวมตัวกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป จัดทะเบียนกับกรมการจัดหางานจังหวัดทุกจังหวัด มีผลการดำเนินงานไม่น้อยกว่า ๓ เดือน วงเงินกู้ ๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท ๒) การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน แรงงานนอกระบบสามารถเข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้นของ กทม. และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปทดสอบฝีมือที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เพื่อขอใบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยไม่จำเป็นต้องมีการอบรมใหม่อีกก็ได้

(๕) นพ.รัฐพล เจริญวิชานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต ๑๓ กรุงเทพมหานคร ในการดูแลสุขภาพ ปัญหาการเจ็บป่วยของแรงงานนอกระบบ สปสช. (บัตรทอง) ส่วนใหญ่ การดำเนินการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล มีการจัดตั้งกองทุนตำบลในสวนภูมิภาคโดย สปสช. ให้งบประมาณ ๔๐ บาทต่อหัว ประชากรร่วมกับท้องถิ่น (อบต.) สนับสนุนงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง จัดตั้งกองทุนให้ประชาชนบริหารจัดการ ซึ่งในเขต กทม.ยังไม่สามารถจัดตั้งได้ แต่ได้มีการนำร่องในบางเขตพื้นที่ในรูปแบบการเสนอโครงการ โดยจะต้องเป็นแรงงานนอกระบบที่มีตัวตนชัดเจน มีการรวมกลุ่มกัน และต้องการดูแลสุขภาพจริง เสนอโครงการเข้ามา สปสช. จะให้การสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงการให้ความรู้แก่กลุ่มฯ ดังกล่าว

(๖) นางสุจิน รุ่งสว่าง ประธานศูนย์ประสานแรงงานนอกระบบ กล่าวว่า ต้องการเห็นการมีส่วนร่วมจากกระทรวงแรงงาน กรุงเทพมหานคร สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง และพร้อมจะขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ของกระทรวงแรงงานในส่วนการผลักดันมาตรา ๔๐ ประกันสังคมนั้น ต้องการให้ขยายอายุจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี และต้องการให้กทม.เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่พื้นที่นาร่องของกทม. ที่มีแรงงานนอกระบบและพื้นที่ที่มีความพร้อม ทั้งเรื่องอาชีวอนามัย กองทุนสวัสดิการ และกลุ่มอาชีพ จำนวน ๑๐ เขต รวมทั้งขอให้ กทม.ทำงานร่วมกับ สปสช. ในการดำเนินการเรื่อง กองทุนสุขภาพท้องถิ่นด้วย

รายละเอียดปรากฏตาม “รายงานการเสวนาเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบกรุงเทพมหานคร” ที่แนบท้าย

๓. ข้อพิจารณา

ศสร. พิจารณาแล้ว เห็นสมควรแจ้งสรุปผลการเข้าร่วมเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร ให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ทราบความคืบหน้าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ดังนี้

๓.๑ ผู้บริหารระดับสูงของ รร. อธิบดีกรมทุกกรม/ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม ผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายในและผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สป.

๓.๒ หัวหน้าหน่วยงานที่ปรากฏตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม คัดกรองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ได้แก่ ๑) กระทรวงการคลัง ๒) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ๓) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ๔) กระทรวงมหาดไทย ๕) กระทรวงสาธารณสุข ๖) กระทรวงอุตสาหกรรม ๗) กระทรวงศึกษาธิการ ๘) กรุงเทพมหานคร (กทม.) ๙) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ๑๐) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (Homenet Thailand)

๓.๓ คณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ (เพิ่มเติมจากข้อ ๓.๒) ได้แก่ ๑) ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๒) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ๓) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๔) ผู้อำนวยการสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (ประจำประเทศไทย) ๕) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ๖) รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ๗) รศ.ดร.นฤมล นิราทร ๘) นายกิตติศักดิ์ จันทระจรัสวัฒน์ ๙) นางสาววัฒนา ศรีภิรมย์ ๑๐) นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ ๑๑) นายบัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ ๑๒) นางพูลศักดิ์ สวนเมืองตุลาพันธ์ ๑๓) นางสุจิน รุ่งสว่าง ๑๔) นายสมคิด ดั่งเงิน และ ๑๕) นางสาวอรุณี ศรีโต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ โปรดลงนามในหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยงาน/องค์กรตามข้อ ๓. ที่แนบท้าย

(นางราศี เบญจาทิกุล)

ผู้อำนวยการสำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักเศรษฐกิจการแรงงาน

ลงนามแล้ว

(นายนคร ศิลปอาชา)

รองปลัดกระทรวงแรงงาน ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงแรงงาน

รายงานการเสวนาเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร

“รวยกระจุก ทุกข์กระจาย VS สุขกระจาย รายได้เพิ่ม”

วันอังคารที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องรัตนโกสินทร์ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชาฯ ประมาณ ๒๕๐ คน ประกอบด้วย

๑) กลุ่มอาชีพใน กทม. (กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มหาบแร่แผงลอย กลุ่มชาเล้ง และกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง/กลุ่มแท็กซี่) จำนวน ๑๕๐ คน

๒) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานของ กทม. หน่วยงานในสังกัด รง. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ ๑๓ กองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ จำนวน ๕๐ คน

๓) นักวิชาการและสื่อมวลชน

๔) เครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร

เริ่มประชุมฯ เวลา ๐๘.๐๐ น.

เวลา ๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น. พิธีเปิดสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร

กล่าวต้อนรับโดย รองผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) : ดร.สุปรีตา อุดุลยานนท์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. ตระหนักถึงคุณค่าของแรงงานนอกระบบซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) และได้สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบผ่านแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน โดยความร่วมมือระหว่างศูนย์ประสานงานเครือข่ายแรงงานนอกระบบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านอาชีพอนามัย การจัดการอาชีพ และสวัสดิการ มาตั้งปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา โดยปฏิบัติร่วมกับกลุ่มอาชีพที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างๆ ครอบคลุม ๑๐ เขต ควบคู่กับการสร้างองค์ความรู้จากกระบวนการทำงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้ง เสริมศักยภาพของผู้นำ และกลุ่มอาชีพ ในการทำงานทั้งในระดับกลุ่มชุมชนและเครือข่าย ที่จะส่งผลต่อการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ ระดับเขต และกทม.

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์การจัดสมัชชาฯ โดยประธานศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ : นางสุจิน รุ่งสว่าง

เครือข่ายศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร ได้รวมตัวกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบในระดับกลุ่มและชุมชน โดยการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน การดำเนินงานที่ผ่านมาได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมที่ปรากฏเห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่ ๑) ประสานการทำงานและรณรงค์ร่วมกับแรงงานนอกระบบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) เป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องร้องเรียนตาม พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๐ (๕) ๓) สนับสนุนให้แรงงานนอกระบบได้เข้าถึงสวัสดิการ จากการดำเนินการที่ผ่านมามีข้อจำกัดที่ต้องการความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ จึงกำหนดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างแรงงานนอกระบบ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และภาครัฐในการดำเนินการจัดการอาชีพ รวมถึงเรื่องสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่จะส่งผลในการขับเคลื่อน ผลักดันให้เป็นนโยบายสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในกทม.

/เวลา ๐๘.๓๐

เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น. ประธาน (รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นางทยา ทีปสุวรรณ) กล่าวเปิดสมัชชาแรงงานนอกระบบและแสดงปาฐกถาพิเศษ

กล่าวว่า พร้อมที่จะร่วมแลกเปลี่ยนทัศนคติมุมมองนโยบายกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการสร้างสุขภาวะให้กับพี่น้องผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) ผู้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจกรุงเทพมหานครและประเทศชาติการจัดสมัชชาแรงงานนอกระบบครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์และแนวทางการจัดการอาชีพและรายได้ สุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) ภาคประชาสังคม ภาคการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชน และหน่วยงานภาครัฐ ในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการอาชีพและรายได้ รวมถึงการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดแนวทางปฏิบัติงานด้านการจัดการอาชีพรวมถึงสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้เป็นนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ)

กรุงเทพมหานคร ได้ตระหนักมาโดยตลอดว่า ผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจกรุงเทพมหานคร และเป็นกลุ่มอาชีพที่เกื้อกูลต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร เช่น กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพขับรถแท็กซี่ เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) ให้ดีขึ้น โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาในด้านความมั่นคงในอาชีพและรายได้ และด้านสุขภาพความปลอดภัย สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานคร

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากพี่น้องผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน และภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน เพื่อเป็นพลังหลักที่สำคัญที่จะผลักดันการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้เป็นไปตามเจตจำนงของทุกท่านที่เข้าร่วมงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ ในวันนี้ กรุงเทพมหานครเชื่อมั่นและยินดี จะสนับสนุนกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างแรงงานนอกระบบ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ ในการดำเนินงานการจัดการอาชีพรวมถึงสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร และจะนำข้อเสนอจากสมัชชาแรงงานนอกระบบในวันนี้ไปหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักพัฒนาสังคม สำนักอนามัย ภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงการคลัง เพื่อกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับปัญหาและเจตจำนงของพี่น้องแรงงานผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน รวมถึงสนับสนุนกระบวนการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาและกำหนดนโยบายร่วมกัน ระหว่างพี่น้องแรงงานผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน (แรงงานนอกระบบ) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และเชื่อมั่นว่าการจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบในครั้งนี้จะเป็นพลังไปสู่การขับเคลื่อนข้อเสนอของพี่น้องแรงงานผู้ประกอบการอาชีพในชุมชนไปสู่ปฏิบัติการให้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น. เครือข่ายแรงงานนอกระบบ ประกาศเจตนารมณ์และยื่นข้อเสนอต่อรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นางทยา ทีปสุวรรณ)

เครือข่ายแรงงานนอกระบบมีความมุ่งมั่นและความเฝ้านที่จะให้แรงงานนอกระบบมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านอาชีพและรายได้ ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ ด้านความปลอดภัยในการทำงาน มีหลักประกันในชีวิตที่จะนำไปสู่สัมมาชีพ สังคมไร้การกีดกันและสังคมสวัสดิการ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติกับตนเอง ในครอบครัว ไปถึงระดับนโยบายท้องถิ่น และระดับชาติ โดยมีข้อเสนอต่อกรุงเทพมหานครเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักคิดดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุนการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพ โดยการออกบัตรประจำตัวผู้ประกอบการอาชีพเพื่อรับรอง “สถานภาพ” ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการรับรองจากกรุงเทพมหานคร เพื่อเอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพทั้งในด้านสถานที่ การลดหย่อนการบังคับใช้กฎระเบียบของกรุงเทพฯ ในกรณีที่ยังรอกระบวนการอนุญาตหรือการออกบัตรที่ถูกต้องตาม ระเบียบ การเข้าถึงสิทธิและบริการของกรุงเทพฯ จากหน่วยบริการภาครัฐในระดับเขตหรือแขวง รวมถึงการเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับกลุ่มอาชีพผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มอเตอร์ไซด์รับจ้าง แท็กซี่ เกือบขยะและชาเล้ง

๒. สนับสนุนและส่งเสริมการบริการด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน โดย กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อการจัดบริการเชิงรุกในระดับชุมชน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน ให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะเบื้องต้นในการคัดกรองโรคที่เกิดจากการทำงาน การพัฒนากลไกการเฝ้าระวังโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน โดยการเสริมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำแรงงาน นอกระบบในแต่ละกลุ่มอาชีพ ให้มีบทบาทและมีศักยภาพในการเป็น “อาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน”

๓. เร่งประสานความร่วมมือกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในการจัดตั้งกองทุน หลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร โดยให้มีการสมทบงบประมาณร่วมกันระหว่างกรุงเทพฯ และ สปสช. ตามระเบียบหลักเกณฑ์การจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น เพื่อการจัดบริการสุขภาพที่เน้นการ ส่งเสริมป้องกันและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

๔. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการจัดการอาชีพ เพื่อการเข้าถึงงานและมีรายได้สม่ำเสมอ โดยพิจารณาตามบริบทของกลุ่มอาชีพ ดังนี้

(๑) กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า มีการจัดสรรโควตาการจัดซื้อจัดจ้างชุดนักเรียน สำหรับกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าใน ชุมชนที่ได้รับการรับรองจากศูนย์ ฝักอาชีพ โรงเรียนฝักอาชีพ สังกัดสำนักพัฒนาสังคม อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของชุด นักเรียนทั้งหมด

(๒) กลุ่มแท็กซี่ กำหนดนโยบายให้สถานที่ราชการและสถานที่เอกชน จัดหาที่จอดรถแท็กซี่และ จัดระบบการรับส่งผู้โดยสาร และพิจารณาให้เป็นจุดผ่อนผันถาวรแก่กลุ่มแม่ค้าหาบเร่ แผงลอย เพื่อการเข้าถึงบริการและ แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

(๓) กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เพิ่มตัวแทนผู้ขับขี่รถมอเตอร์ไซด์รับจ้างในคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการ ขับขี่และจอดรถบนทางเท้า

(๔) กำหนดให้มีผู้แทนของกลุ่มอาชีพหรือแรงงานนอกระบบเข้าไปทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ ดูแลการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนส่งเสริมความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบ

เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๒.๓๐ น. น. เวทีเสวนา : “สุขภาวะแรงงานนอกระบบ : รายกระจุก ทุกข์กระจาย vs สุขกระจาย รายได้เพิ่ม”

วิทยากรร่วมเสวนา จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย ๑) นายอนุสรณ์ ไกรวัตนุสสรณ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงแรงงาน ๒) นางสัณณิศา ช่วยนุกูล ผู้อำนวยการกองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ๓) นางสาวสุจินดา กวยสกุล นักวิชาการแรงงานชำนาญการ กองส่งเสริมการมีงานทำ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ๔) น.พ.รัฐพล เจริญมิชานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต ๑๓ กรุงเทพมหานคร ๕) นางสุจิน รุ่งสว่าง และดำเนินรายการโดย นายประพจน์ ภูทองคำ

/๑. นายอนุสรณ์ ...

๑. นายอนุสรณ์ ไกรวัตนุสสรณ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน กล่าวว่า แรงงานนอกระบบมีหลักประกันในการทำงาน คือ การเข้าระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ ซึ่งจะได้รับเงินชดเชยกรณีเจ็บป่วยการขาดรายได้ หรืออุบัติเหตุ ทุพพลภาพ และเสียชีวิต รวมถึงบำเหน็จยามชราภาพ แต่การสมัครประกันสังคมมาตรา ๔๐ จะต้องมียามไม่เกิน ๖๐ ปี ในส่วนของแรงงานนอกระบบที่ต้องการได้รับความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพหรืออาชีวอนามัยใน กทม. ขอให้รวมตัวกันและระบุความต้องการแจ้งมายังกระทรวงฯ เพื่อจะได้จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ตามความต้องการดังกล่าวฯ พร้อมนี้กระทรวงฯ ยินดีทำงานร่วมกับ กทม. และทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ได้เสนอให้แรงงานนอกระบบควรมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างทางเลือกในชีวิต และเป็นการผลักดันงานต่างๆ ต่อภาครัฐ โดยจะต้องเริ่มที่ตนเองและกลุ่มเพื่อช่วยในการผลักดัน และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยดูแลสังคมด้วย

๒. นางสัณณิษย์ ช่วยนุกุล ผู้อำนวยการกองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร กล่าวโดยสรุปดังนี้

๑) ประเด็นของกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้างนั้น เดิมการบริการของมอเตอร์ไซด์รับจ้างเป็นการบริการภายในซอยเท่านั้น และทางเทคนิคเป็นผู้ดูแลในเรื่อง เส้นทาง สถานที่ให้เหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งการขึ้นทะเบียนและอนุญาตให้ผู้ขับขี่ ฯ เป็นผู้บริการนั้น จะเกี่ยวข้องกับ ๓ หน่วยงาน คือ สำนักงานการจราจรและขนส่ง หน่วยงาน กทม. และคณะกรรมการฯ โดยผู้แทน กทม.รับไปประสานงานกับสำนักงานการจราจรและขนส่งต่อไป

๒) ประเด็นการจ้างงาน การตัดเย็บเสื้อผ้าของพนักงานขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงานซึ่งสามารถใช้ระเบียบที่เปิดไว้ เขาจึงมีการกำหนดการจ้างงานเอง ข้อที่ควรให้ความสำคัญของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า คือ การส่งงานต้องตรงเวลางานมีคุณภาพ รวมทั้งการให้บริการปรับแก้หากมีปัญหา เป็นต้น และขอให้กลุ่มอาชีพรวมกลุ่มด้านกองทุน เพื่อใช้เป็นเงินประกันสัญญาการจ้างผลิตเพราะเป็นระเบียบที่กำหนดอันนี้แก้ไม่ได้ อาจต้องขอให้มีการส่งจดหมายถึงเขตพื้นที่ต่าง ๆ ในกทม. เพื่อให้แต่ละเขตพื้นที่ได้รับรู้ว่ามีกรรวมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า และให้มีการจ้างงานเป็นการเปิดเผย

๓) ประเด็นการทดสอบฝีมือ คงต้องประสานงานในการจัดวันทดสอบฝีมือโดยไม่ต้องเรียนใหม่เพื่อการออกใบรับรองการประกอบอาชีพ และอาจมีการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยจะประสานงานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานเข้ามาร่วมกันทำงาน หรือหากต้องการฝึกอาชีพสามารถเข้าเรียนได้ หรือเรียนผ่านระบบออนไลน์ก็ได้

๔) ประเด็นหาบเร่ แผงลอย จะประสานไปยังเขต ในเรื่องกำหนดจุดผ่อนผัน หากมีข้อมูลการกำหนดจุดผ่อนผันใหม่จะได้แจ้งรายละเอียดให้ทราบต่อไป

๓. นางสาวสุจินณา กวยสกุล นักวิชาการแรงงานชำนาญการ กองส่งเสริมการมีงานทำ กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน กล่าวว่า

๑) กระทรวงแรงงานมีกองทุนผู้รับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งเป็นกองทุนที่แรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ง่าย ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนในการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ โดยแรงงานนอกระบบจะต้อง (๑) รวมตัวกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป (๒) จดทะเบียนกับกรมการจัดหางานจังหวัดทุกจังหวัด และ (๓) มีผลการดำเนินงานไม่น้อยกว่า ๓ เดือน มีวงเงินกู้ จำนวน ๒๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒) การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน แรงงานนอกระบบอาจเข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้นของ กทม. และสามารถนำความรู้ไปทดสอบฝีมือที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เพื่อขอใบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานโดยไม่จำเป็นต้องมีการอบรมใหม่ก็ได้

๔. น.พ.รัฐพล เจริญวิชานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต ๑๓ (กทม.) กล่าวว่า ในการดูแลสุขภาพ ปัญหาการเจ็บป่วยของแรงงานนอกระบบ สปสช. (บัตรทอง) ส่วนใหญ่การดำเนินการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล มีการจัดตั้งกองทุนตำบลในส่วนภูมิภาคโดย สปสช. ให้งบประมาณ ๔๐ บาทต่อหัวประชากร ร่วมกับท้องถิ่น (อบต.) สนับสนุนงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง จัดตั้งกองทุนให้ประชาชนบริหารจัดการ ซึ่งในเขต กทม. ยังไม่สามารถจัดตั้งได้ และสำนักอนามัย กทม.ได้สมทบเรื่องการสร้างสุขภาพของกทม. อยู่แล้ว โดย สปสช. ให้บสนับสนุนสำนักอนามัยแต่ไม่มาก

ทำงานด้านการสร้างสุขภาพส่วนบุคคล เช่น เยี่ยมกรณีคลอด เจ็บป่วย สภาพแวดล้อม ให้ความรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักอนามัย แต่ได้มีการทำโครงการนำร่องในบางเขตพื้นที่ในรูปแบบการเสนอโครงการ โดยจะต้องเป็นแรงงานนอกระบบ มีตัวตนชัดเจน มีการรวมกลุ่มกัน และต้องการดูแลเรื่องสุขภาพจริง เสนอโครงการเข้ามา สปสช. จะให้การสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงการให้ความรู้แก่กลุ่มฯ

๕. นางสุจิน รุ่งสว่าง เครือข่ายศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ กล่าวว่า หลังจากที่มี พ.ร.บ. ผู้รับงานไปทำที่บ้านแล้ว กลุ่มแรงงานนอกระบบได้มีการรวมตัวไปขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเขตของ กทม. และกระทรวงแรงงาน เพื่อรอที่จะใช้สิทธิและการเข้าถึงกองทุนต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และยืนยันว่ากลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ามีฝีมือ แต่ขาดใบรับรอง จึงเสนอให้มีการจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นและให้มีการออกใบรับรองหรือใบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน

สำหรับความสำคัญด้านอาชีวอนามัย คือ คนทำงานขาดความรู้ด้านการป้องกันตนเอง ส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการทำงาน เช่น การเย็บผ้าที่ส่งผลต่อทางเดินหายใจ และส่งผลต่อระบบอื่นๆ ในร่างกาย แรงงานนอกระบบจำเป็นต้องมีความรู้ในการป้องกันความเสี่ยงจากการทำงาน กองทุนสุขภาพท้องถิ่นระดับพื้นที่จะช่วยทำงานในลักษณะส่งเสริมป้องกัน หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านบุคลากร ความร่วมมือ และงบประมาณ จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น โดยการบริหารกองทุนอยู่ในรูปของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ในด้านอาชีวอนามัยสำหรับกลุ่มคนขับแท็กซี่ ต้องการให้กรม.ตรวจสุขภาพให้แก่คนขับแท็กซี่ เนื่องจากมีจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันที่ยาวนานทำให้มีความเสี่ยงต่อการทำงาน

กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ามีความเสี่ยงเรื่องสายตา เสี่ยง ฝุ่นฝ้าย แสง หลัง นิ้วล็อค อยากให้สำนักอนามัยให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น อบรม. อสม. ให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีวอนามัยเพื่อที่จะสามารถให้ความรู้กับกลุ่มอาชีพในชุมชนเพื่อป้องกันตนเองได้ ต้องการให้สำนักอนามัยหรือหน่วยแพทย์ดูแลรักษาเชิงรุก ซึ่งเป็นงานป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มอาชีพ การรวมตัวของกลุ่มอาชีพทำให้กลุ่มอาชีพสามารถเข้าถึงบริการหรือได้รับการสนับสนุนได้ง่าย เนื่องจากมีตัวตนชัดเจน

อีกทั้ง ต้องการเห็นการมีส่วนร่วมจากกระทรวงแรงงาน กรุงเทพมหานคร สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง และพร้อมจะขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ของกระทรวงแรงงาน ในส่วนการผลักดันประกันสังคมมาตรา ๔๐ นั้น ต้องการให้ขยายอายุจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี และต้องการให้กรม. เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่พื้นที่นำร่องของกทม. ที่มีแรงงานนอกระบบและพื้นที่ที่มีความพร้อม ทั้งเรื่อง อาชีวอนามัย กองทุนสวัสดิการ และกลุ่มอาชีพ จำนวน ๑๐ เขต รวมทั้งขอให้ กทม. ทำงานร่วมกับ สปสช. ในการดำเนินการเรื่อง กองทุนสุขภาพท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้ **นางทยา ทิพย์วรรณ** รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้เพิ่มเติมข้อมูลการดำเนินงานของ กทม. ดังนี้

๑) แนวทางของกทม. คือ ออกข้อบัญญัติเพื่อสมทบเงินเข้ากองทุน ที่ประชาชนออม เพื่อดูแลสุขภาพ เกิดแก่ เจ็บ ตาย เป็นรูปแบบการร่วมสมทบ กำลังผลักดันเข้าสู่สภา กทม. หากข้อบัญญัติผ่านจะเป็นการปลดล็อกเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนสุขภาพท้องถิ่น

๒) สำหรับกลุ่มแท็กซี่ จะจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะด้านภาษาให้แก่แท็กซี่ เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีนโยบายว่า ผู้ที่เข้ารับการอบรมจะได้รับเสื้อแท็กซี่จากกลุ่มตัดเย็บแจกจ่ายให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ฯ ด้วย และฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า จะตัดเย็บเสื้อให้แท็กซี่ นักเรียน พนักงาน

ในส่วนของ กทม. จุดเริ่มต้นของการมีคุณภาพชีวิตให้แก่แรงงานนอกระบบ คือ

๑) การให้ความรู้เบื้องต้นในการทำงานและดูแลตนเองในแต่ละบริบทของอาชีพ

๒) การตรวจสุขภาพแรงงานนอกระบบอย่างสม่ำเสมอ

๓) การรักษาพยาบาล หากมีส่วนนี้นี้จะทำให้แรงงานนอกระบบมีสุขภาพดีขึ้น ซึ่งกทม. จะทำงานร่วมกับกลุ่มอาชีพและชุมชน โดยทำงานแยกตามกลุ่มอาชีพและจะทำงานเชิงรุกด้านสุขภาพมากขึ้น เช่น การตรวจโรคตามความเสี่ยงในส่วนของสำนักงานอนามัย กทม.มีรายละเอียด คือ

(๑) มีบทบาททำงานให้ความรู้ด้านอาชีวอนามัย แก่กลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ

(๒) มีศูนย์บริการสาธารณสุขมี ๖๘ แห่ง ให้บริการเยี่ยมบ้านทุกวัน

(๓) มีอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตกรุงเทพมหานคร (อสส.) พร้อมทั้งจะได้รับการอบรมด้านอาชีวอนามัยเพื่อดูแลแรงงานนอกระบบ ซึ่งหากมีนโยบายที่ชัดเจน

กทม. พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกับกระทรวงแรงงาน และ สปสช. ซึ่งตอบสนองความต้องการขึ้นอยู่กับรูปแบบของการออกแบบการทำงาน ซึ่งข้อเสนอต่าง ๆ เป็นข้อเสนอที่กทม.ต้องแก้ไข และถือเป็นการมีส่วนร่วม เป็นข้อเสนอที่ดีในการทำงาน และคิดว่าคงต้องมีการพูดคุยกันเพื่อช่วยกันให้สามารถทำงานต่อไป

ความเห็น/ข้อเสนอเพิ่มเติมจากเครือข่ายแรงงานนอกระบบ (ระหว่างการประชุม)

๑. กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ได้เสนอว่า นอกจากการเพิ่มตัวแทนผู้ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างในคณะกรรมการแก้ไขปัญหการขับขี่และจอดรถบนทางเท้าแล้ว ได้มีข้อเสนอ ความเห็นเพิ่มเติม คือ ให้สำนักงานเขต ฯ ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการมอเตอร์ไซด์รับจ้างเป็นรถจักรยานยนต์สาธารณะ พร้อมทั้งจัดทำบัตรประจำตัวให้ถูกต้องตามกฎหมายของ กทม. ซึ่งปัญหาที่พบขณะนี้คือการขึ้นทะเบียนจากป้ายขาวเป็นป้ายเหลืองหรือรถสาธารณะของแต่ละเขตพื้นที่มีความล่าช้า ไม่มีการเปิดขึ้นทะเบียนใหม่ทำให้มอเตอร์ไซด์รับจ้างป้ายขาวมีจำนวนเพิ่มขึ้น และมีความเสี่ยงที่จะถูกตำรวจจับ การเรียกเก็บค่าเสียวินมอเตอร์ไซด์ที่มีราคาแพง การกำหนดจำนวนการขึ้นทะเบียนเป็นรถสาธารณะ ซึ่งการขึ้นทะเบียนจะทำให้เกิดการดูแลและสามารถตรวจสอบได้ หากมีปัญหาด้านบริการแก่ผู้โดยสาร และป้องกันการแอบแฝงของพวกมิจฉาชีพ โดยเฉพาะการก่ออาชญากรรม

๒. เครือข่ายชาเล้ง ได้เสนอว่า อยากให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพชาเล้ง และจัดทำบัตรประจำตัวเพื่อให้สามารถตรวจสอบและสะดวกต่อการติดตาม กรณีเมื่อเข้าไปหาของหรือรับซื้อของตามหมู่บ้านแล้วเกิดการขโมยของเกิดขึ้น ซึ่งเคยมีการขึ้นทะเบียนกลุ่มชาเล้งที่สำนักงานเขตลาดพร้าว และผู้มีบัตรประจำตัวต้องไปให้ผู้กำกับสถานีตำรวจลาดพร้าวลงชื่อกำกับด้วย แล้วจะได้รับเสื้อกั๊กหมายเลข... ส่งผลให้ได้รับความสะดวกในเข้าไปติดต่อรับซื้อของเก่าในหมู่บ้าน อยากให้ กทม. มองดูด้วยว่า คนทำงานชาเล้งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำประโยชน์ให้ กทม. สะอาดมากขึ้น

๓. ตัวแทนเครือข่ายผู้ขับรถแท็กซี่ เสนอให้ กทม. ดำเนินการดังนี้

๑) ช่วยในการจัดหาที่จอดรถแท็กซี่และจัดระบบการรับส่งผู้โดยสาร “ที่จอดรถแท็กซี่อัจฉริยะควรอยู่ตามที่ชุมชน” ให้ กทม. ช่วยจัดที่จอดรถตามสถานที่ราชการ เช่น โรงพยาบาล เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ที่ต้องการใช้บริการแท็กซี่ และพิจารณาให้เป็นจุดผ่อนผันถาวรแก่กลุ่มแม่ค้าหาบเร่ แผงลอย เพื่อการเข้าถึงบริการและแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ รวมทั้งกำหนดที่จอดรถให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้โดยสาร

๒) ให้ กทม. จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากประเทศไทยจะเข้าสู่เศรษฐกิจประชาคมอาเซียน ผู้ให้บริการขับรถแท็กซี่ถือเป็นกลุ่มแรกที่ต้องประชาสัมพันธ์ และต้อนรับชาวต่างชาติ

๓) ให้มีการขึ้นทะเบียนคนขับรถแท็กซี่เพื่อให้ทราบตัวตน และเพื่อป้องกันอาชญากรรม และให้มีการบริการที่ปลอดภัย

๔. ตัวแทนแรงงานนอกระบบประเภทตัดเย็บเสื้อผ้า เสนอให้หน่วยงาน กทม. ดำเนินการ ดังนี้

สภาพปัญหาของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า คือ การเข้าถึงการจ้างงานของกทม. เนื่องจากต้องมีการประมูลแข่งขันกับบริษัทที่มีเงินทุนมากกว่าและการจ้างงานมีการเรียกเก็บเงินประกันร้อยละ ๕ ซึ่งทางกลุ่มไม่มีเงินประกัน และได้เสนอให้ กทม. ดำเนินการดังนี้

- ๑) ให้ กทม. จัดอบรมหลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้าระยะสั้นและออกไปรับรองฝีมือ
- ๒) ลดการกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบในทางปฏิบัติเรื่องการเข้าทำงานของ กทม. เช่น ให้โรงเรียนสังกัด กทม. ใช้บริการของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าของแรงงานนอกระบบในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อการสร้างรายได้ ซึ่งขณะนี้มีการนำร่องที่เขตปทุม และสนับสนุนการจ้างงาน เช่น ตัดเย็บเสื้อผ้าที่เป็นชุดยูนิฟอร์มของเจ้าหน้าที่
- ๓) ปัญหาใบรับรองมาตรฐานฝีมือ เนื่องจากกลุ่มตัดเย็บมีฝีมือในการตัดเย็บหากแต่ยังขาดใบรับรอง ทำให้เกิดปัญหาความต่อเนื่องของการจ้างงาน (ไม่มีงานประจำ) ส่งผลให้มีรายได้ไม่สม่ำเสมอส่งผลกระทบต่อเข้าถึงสวัสดิการประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ ปัญหาความปลอดภัยในการทำงาน การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. ตัวแทนกลุ่มหาบเร่ แผงลอยร่มเกล้า กล่าวถึงปัญหาที่เทศบาลให้ยกเลิกสถานที่ขายของบริเวณทางเดิน ทำให้การขายของอยู่บนความไม่มั่นคง ต้องการให้มีการออกบัตรผู้ค้าหาบเร่ แผงลอย เพื่อจะได้ดูแลและเข้าถึงสวัสดิการ การบริการ และแหล่งทุน รวมทั้งกู้เงินธนาคาร ขณะนี้มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่มยามเจ็บป่วย มีหน่วยงานวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนให้ความช่วยเหลือด้านการรวมกลุ่มและสุขภาพ ต้องการให้หน่วยงานรัฐส่งเสริมด้านการมีจุดผ่อนผันในการขายของ จัดให้มีการออมเงิน และเยี่ยมเยียนช่วยเหลือกันในกลุ่ม การประกันตนตามมาตรา ๔๐ ที่ส่งเงินประกันไม่ต่อเนื่องมีความกังวลเกี่ยวกับการคุ้มครอง กรณีที่แรงงานนอกระบบเป็นประชากรแฝงในกทม. จึงเสนอให้มีกองทุนเรื่องอาชีพ มีโครงการให้กู้ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อหลีกเลี่ยงการกู้เงินนอกระบบ

เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๒.๔๐ น. กล่าวปิดสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร

ประธานคณะทำงานจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร (นางสาวสุวัฒนา ศรีภิรมย์)

กล่าวขอบคุณคณะวิทยากร คณะทำงานจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ รวมถึงผู้เข้าร่วมสมัชชาแรงงานนอกระบบทุกท่าน ซึ่งถือว่าสมัชชาแรงงานนอกระบบครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นที่ดีจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนและผลักดันให้เป็นนโยบาย การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร และเป็นการแลกเปลี่ยนสถานการณ์และแนวทางการจัดการอาชีพและรายได้ สุขภาพความปลอดภัยในการทำงานที่เอื้อต่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของแรงงานนอกระบบ และจะได้นำข้อคิดเห็น/ประเด็นปัญหา ปรับใช้ในการดำเนินงานต่อไป

เลิกประชุม เวลา ๑๒.๔๐ น.

(นางสาวสุภาพร พวงกลิ่น)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ด้าน

บันทึกข้อความ

11 ก.ย. ๖๖ ๐๓ ๕๕

15-๕๐๔

รองปลัดกระทรวงฯ 2

เลขรับที่... 1109

วันที่ 22 ต.ค. 2555

เวลา 14.๓๐ น.

ส่วนราชการ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจแรงงานมหภาค โทร. ๑๓๗๔

ที่ รง ๐๒๐๙.๒/ ๑๖๒๐

วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง สรุปรการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้?

(สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในอาชีพและรายได้)

เรียน ปลัดกระทรวงแรงงาน

๑. เรื่องเดิม

ป.รง. อนุมัติให้สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน (สศร.) ดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น “แรงงานนอกระบบ : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้? (สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงในอาชีพ) เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕ ณ โรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น

๒. ขอรายงาน

สศร. ขอสรุปรการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น “แรงงานนอกระบบ : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้? (สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงในอาชีพ) ดังนี้

๒.๑ เวทีสมัชชาฯ ดังกล่าว เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แรงงานนอกระบบ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ดังนี้

(๑) แลกเปลี่ยนข้อมูล สถานการณ์ และแนวทางการจัดการความเสี่ยงจากการทำงาน สุขภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการอาชีพและรายได้ของแรงงานนอกระบบ

(๒) สร้างความร่วมมือระหว่างแรงงานนอกระบบ ภาคประชาสังคม ภาคการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชนและหน่วยงานของรัฐ ในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการอาชีพและรายได้ รวมถึงการนำนโยบายสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด

(๓) พัฒนาระบบการและกลไกการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ สู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

๒.๒ กล่าวเปิดสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่นโดย นายวิสา ศิโยทัพบ ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงแรงงาน และปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “นโยบายการส่งเสริม ค้ำครอง และพัฒนาแรงงานนอกระบบ” มีผู้เข้าร่วมประชุม ประมาณ ๒๕๐ คน ประกอบด้วย ๑) แรงงานนอกระบบ ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ /แรงงานในชุมชน /แรงงานภาคการเกษตร ๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๕ แห่ง จากอำเภอเมือง อำเภอน้ำพอง และอำเภอนองเรือ ๓) องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม ๔) นักวิชาการด้านแรงงาน ๕) สื่อมวลชน/ท้องถิ่นในภูมิภาค ๖) หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น และผู้แทนของ รง.

/๒.๓ ประเด็น...

๒.๓ ประเด็นความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่

(๑) ความเสี่ยงด้านสุขภาพ จากการจัดเก็บข้อมูลการเจ็บป่วยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ในพื้นที่นำร่อง ๕ แห่งในจังหวัดขอนแก่น ระยะเวลา ๑ ปี พบผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้วยสาเหตุจากการทำงาน แบ่งเป็น ๓ กลุ่มอาการคือ มีอาการปวดเมื่อย (ร้อยละ ๖๒) มีอาการผื่นแพ้จากสารเคมี (ร้อยละ ๒๔) และอุบัติเหตุ (ร้อยละ ๑๓)

(๒) ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็น

- สิ่งแวดล้อมภายในที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ ฝุ่น เสียงดัง
- การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร ข้อมูลปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน ๑๑๘,๑๕๒ ตัน มูลค่าการนำเข้าถึง ๑๖,๘๑๖ ล้านบาท (สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร) ซึ่งสารเคมีและขยะจากสารเคมีเหล่านี้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่เกิดจากกระบวนการผลิต เช่น เรื่องสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง หรือแม้กระทั่งการปล่อยน้ำเสีย และมลพิษจากทั้งภาคครัวเรือน และภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งสุขภาพของเกษตรกรอีกด้วย

(๓) ความเสี่ยงเรื่องรายได้ ความไม่เป็นธรรมด้านการผลิต และการจัดการภาระหนี้สิน ที่เกิดจากการลงทุน ข้อมูลจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดขอนแก่น พบว่า ในจังหวัดขอนแก่น มีการกู้เงินเพื่อใช้ในการลงทุนและประกอบอาชีพ เป็นจำนวนเงิน ๑๓,๓๑๑.๕๐ ล้านบาท เรียงลำดับ ๓ อำเภอ ที่กู้เงินมากที่สุด ได้แก่ ๑) อำเภอบ้านไผ่ ๑,๖๓๐.๐๔ ล้านบาท ๒) อำเภอน้ำพอง ๑,๑๔๖.๒๙ ล้านบาท ๓) อำเภอเมืองพล ๑,๐๔๗.๔๒ ล้านบาท

นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการโดยด่วน ได้แก่ การดูแลให้เกิดความเป็นธรรมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มเกษตรกรพันธสัญญา ไม่ว่าจะเป็นด้านสัญญา ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การควบคุมตรวจสอบมาตรฐานอาหาร ยาและปัจจัยการผลิตต่าง ๆ การกำกับควบคุมบริษัทที่จะเข้ามาลงทุนและใช้พื้นที่ให้ตระหนักและรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การชดเชยความเสียหาย การรับซื้อและกระบวนการผลิต เป็นต้น

๒.๔ การประกาศเจตนารมณ์ของเครือข่ายแรงงานนอกระบบ และยื่นข้อเสนอต่อกระทรวงแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างหลักประกันชีวิตที่ดีให้แรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

(๑) สนับสนุนการจัดบริการอาชีวอนามัยเพื่อส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน โดยการประสานการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “สร้างก่อนซ่อม” หรือ การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ระหว่างทุกภาคส่วน ทั้งด้านนโยบาย สนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการ พัฒนาศักยภาพบุคลากร พัฒนาองค์ความรู้ กำกับติดตาม และสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพแรงงานนอกระบบทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่น

(๒) ส่งเสริมความมั่นคง ความเป็นธรรมด้านอาชีพและรายได้ รวมทั้งสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี สำหรับแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น

(๓) สนับสนุนการนำนโยบายการคุ้มครองสิทธิและบริการด้านหลักประกันทางสังคม สำหรับแรงงานนอกระบบสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มหรือเครือข่ายแรงงานนอกระบบ และหน่วยงานรัฐ

(๔) สนับสนุนการนำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ สู่การปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น โดยให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับจังหวัด เพื่อกำกับติดตาม การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ปฏิบัติการนำร่อง ๕ แห่ง

๒.๕ เครือข่ายแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น ได้ยื่นข้อเสนอต่อจังหวัดขอนแก่น โดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

๒.๕.๑ การจัดบริการอาชีวอนามัยเพื่อส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน

(๑) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ร่วมมือกับ หน่วยสนับสนุนวิชาการ และสถาบันการศึกษาดำเนินการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน อาสาสมัครแรงงานและอาสาสมัครเกษตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านอาชีวอนามัย และสามารถเป็นกลไกการเฝ้าระวังสุขภาพความปลอดภัยในการทำงานในระดับ กลุ่มอาชีพหรือชุมชน โดยเชื่อมโยงการดำเนินงานกับกองทุนสุขภาพท้องถิ่น

(๒) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานยุทธศาสตร์ การจัดบริการอาชีวอนามัยระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และเครือข่ายแรงงานเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น

(๓) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต ๗ ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดดำเนินการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการกองทุนสุขภาพท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโรคที่เกิดจากการทำงาน แนวทางส่งเสริมป้องกันโรค และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ในระหว่างผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องทุกระดับ

๒.๕.๒. การส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้

(๑) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อความเป็นธรรมสำหรับเกษตรกร ในระบบพันธสัญญาระดับจังหวัด โดยมีบทบาทในกำหนดนโยบาย และกำกับติดตาม ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนและ เกษตรกรในระบบพันธสัญญา ดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยมีสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นเลขานุการ

(๒) ให้คณะกรรมการวัดถั่วอินทราญ ควบคุมและใช้มาตรการในการจัดการระบบ การจำหน่ายสารเคมีและกำจัดขยะที่เกิดจากสารเคมี ซึ่งเป็นวัดถั่วมีพิช โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน เป็นกลไกในการกำกับติดตามการดำเนินร่วมกับคณะกรรมการฯ

(๓) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศให้อาสาสมัครเกษตร มีบทบาทหน้าที่ เพิ่มขึ้นในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมี การแจ้งเบาะแส การรับเรื่องร้องเรียนและรายงานต่อคณะกรรมการฯ ให้ดำเนินการตรวจสอบและควบคุมการจัดการระบบการจำหน่ายสารเคมีและกำจัดขยะที่เกิดจากสารเคมี

(๔) ให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารจัดการกองทุนพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปัญหาความต้องการและ ให้คณะกรรมการกองทุนฯ ระดับตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจการตัดสินใจและบริหารจัดการกองทุน ร่วมกันในพื้นที่

๒.๕.๓ การเข้าถึงสิทธิการคุ้มครองและบริการด้านหลักประกันทางสังคม

(๑) ให้สำนักงานแรงงานจังหวัด ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องนโยบายและกฎหมายเพื่อการคุ้มครองแรงงานแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับกลุ่มหรือเครือข่ายแรงงาน นอกระบบ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิและบริการของแรงงานนอกระบบในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๒) ให้สำนักงานประกันสังคมจังหวัดจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วม (MOU) กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชน เพื่อเป็นหน่วยบริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเงินสมทบและสิทธิ ประโยชน์ที่เป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว เพื่อให้แรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์และหลักประกันทางสังคม มากขึ้น และเป็นธรรม

๒.๕.๔ การนำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙สู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยให้สำนักงานแรงงานจังหวัด ประสานการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับจังหวัด เพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของเครือข่ายแรงงานนอกระบบ โดยกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการนำร่อง (ตำบลหรืออำเภอ) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างน้อย ๕ พื้นที่

๒.๖ สรุปการเสวนา

๒.๖.๑ หัวข้อ : จากข้อเสนอเชิงนโยบาย สู่การปฏิบัติ โอกาส ข้อจำกัด และความเป็นไปได้” ภาครัฐควรเข้ามาดูแลเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพ การคุ้มครอง และสวัสดิการชุมชน ส่วนเกษตรกรในระบบพันธสัญญา ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาเป็นหน่วยงานกลางเพื่อดูแลในส่วนเรื่องเอกสาร/สัญญาให้มีความถูกต้องและยุติธรรมให้แก่เกษตรกร และควรมีหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานวิชาการ/เครือข่ายด้านกฎหมายเข้ามาดูแลกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มต่าง ๆ

๒.๖.๒ หัวข้อ สร้างนำซ่อม : การจัดการบริการอาชีวอนามัย

- การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ควรเน้นการจัดบริการที่ต้นเหตุของการเกิดปัญหาหรือความเสี่ยงการดำเนินงานจึงเน้นการสร้างความรู้ ความตระหนักให้กับคนทำงาน เพื่อการป้องกันเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การปรับปรุงสภาพแวดล้อม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น มาตรการกลุ่มกติกาศของครอบครัว และการสร้างอุปกรณ์เสริมเพื่อลดภาวะเสี่ยงในการทำงาน

- นวัตกรรมชุมชนเพื่อลดความเสี่ยง ควรจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกโดยมีส่วนร่วมของอาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน ผู้นำและกลุ่มอาชีพในชุมชน และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จากการประเมินความเสี่ยงและการสร้างการเรียนรู้เพื่อการป้องกันและส่งเสริม ในแต่ละกลุ่มได้คิดค้นนวัตกรรมชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงแบบง่าย ๆ ด้วยตนเอง และขยายการใช้ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน

๒.๖.๓ หัวข้อ : การจัดการอาชีพ & สวัสดิการชุมชนแรงงานนอกระบบ ควรมีแนวปฏิบัติและกลไกการจัดการเพื่อเพิ่มสวัสดิการสำหรับแรงงานนอกระบบ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาด้านการจัดการอาชีพ และสวัสดิการชุมชน อีกทั้งให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อปท. และเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ในด้านการจัดการอาชีพ & สวัสดิการชุมชนที่ยั่งยืนแก่แรงงานนอกระบบ

๒.๖.๔ หัวข้อ : การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ควรมีกลไกอำนวยการและกลไกปฏิบัติการระดับจังหวัด โดยบูรณาการการทำงานโดยยึดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน

รายละเอียดปรากฏตาม “รายงานการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น” ที่แนบท้าย

๒.๗ สสร. ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ จะได้สรุปประเด็นจากเวทีสมัชชาฯ ขอนแก่น เข้าที่ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาต่อไป

๓ ข้อพิจารณา

สสร. พิจารณาแล้ว เห็นควรแจ้งสรุปผลการจัดสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ทราบความคืบหน้าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ดังนี้

๓.๑ ผู้บริหารระดับสูงของ รร. อธิปไตยทุกกรม/เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม
ผู้อำนวยการสำนัก/ศูนย์ ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายในและผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สป.

๓.๒ คณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ และหัวหน้าหน่วยงานที่ปรากฏตาม
แผนปฏิบัติการส่งเสริม คุ้มครองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ จำนวน ๙ กระทรวง ๒๐ หน่วยงาน

๓.๓ แจ้งจังหวัดทุกจังหวัดทาง Intranet

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ โปรดลงนามในหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยงาน/องค์กรตาม
ข้อ ๓.๑ - ๓.๒ ที่แนบท้าย ส่วนการดำเนินงานตามข้อ ๓.๓ สคร. จักได้ดำเนินการต่อไป

(นางนภสร พุ่งสุกใส)

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง

รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักเศรษฐกิจการแรงงาน

ลงนามแล้ว ตามข้อ ๓.๑-๓.๒

เห็นชอบ - ดำเนินการ ตามข้อ ๓.๓

(นายพูลศักดิ์ เศรษฐนันท์)

รองปลัดกระทรวงแรงงาน ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงแรงงาน

29 ต.ค. 2555

รายงานการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น
“ต้มโหม: ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้ ?” (สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในอาชีพและรายได้)
วันจันทร์ที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๐๐ น.
ณ ห้องมงกุฎเพชร โรงแรมโฆะ จังหวัดขอนแก่น

ผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชา

จำนวน ๒๕๐ คน ประกอบด้วย กลุ่มแรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มอาชีพต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น หน่วยงานภาครัฐ ข้าราชการการเมือง องค์การภาคประชาสังคม นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานหลักประกันสุขภาพ ฯลฯ

เริ่มเวลา ๐๘.๓๐ – ๑๐.๐๐ น.

กล่าวต้อนรับโดย ประธานคณะกรรมการจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น :
นางสาวจริญญา วงษ์พรหม

ในนามของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานจังหวัดขอนแก่น ได้ตระหนักถึงคุณค่าและมูลค่าของแรงงานนอกระบบ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) และได้ร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดขอนแก่นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยการสนับสนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มอาชีพและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง อำเภอหนองเรือ และอำเภอน้ำพอง ควบคู่กับการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มและเครือข่ายแรงงานนอกระบบระดับตำบล โดยมุ่งหวังว่าผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจะสามารถขยายผลและขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

การจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบวันนี้ จึงเป็นอีกหนึ่งความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ที่เกิดจากการความร่วมมือของทุกภาคส่วน และได้นำองค์ความรู้ บทเรียนการทำงานมานำเสนอ แลกเปลี่ยน และสื่อสารกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่นให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ เวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ ยังจะได้รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มหรือเครือข่ายแรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพต่างๆ สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระดับกลุ่ม ชุมชนหรือเครือข่าย มีการจัดการอาชีพที่ให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน รวมถึงการมีสวัสดิการที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของแรงงานนอกระบบ การดำเนินงานอาจจะพบข้อจำกัดบ้างแต่ก็คาดหวังว่าด้วยพลังการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายดังที่ปรากฏในวันนี้ จะสามารถฟันฝ่าข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ไปได้ด้วยดี

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์การจัดสมัชชาฯ โดยประธานศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น : นางสาวอรุณี ดวงพรหม

จังหวัดขอนแก่นมีแรงงานภาคการเกษตรถึง ๑๕.๑ ล้านคน ซึ่งในจังหวัดขอนแก่นมีประชากรทั้งหมด ๑,๗๗๐,๖๐๕ คน เป็นประชากรวัยแรงงาน จำนวน ๙๖๗,๕๑๑ คน แยกเป็นแรงงานภาคการเกษตร จำนวน ๓๑๓,๐๒๕ คน โดยมีการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตสินค้า เป็นอาชีพเสริมจากการทำการเกษตร (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) จำนวน ๕๙๕ กลุ่ม ผลิตภัณฑ์จะเป็นการแปรรูปอาหาร เสื้อผ้าทอพื้นบ้าน จักสาน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของแรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่

/๑) ความเสี่ยงด้าน...

๑) ความเสี่ยงด้านสุขภาพ จากการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่นาร่อง ๕ แห่ง ระยะเวลา ๑ ปี ในจังหวัดขอนแก่น พบผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้วยสาเหตุจากการทำงาน แบ่งเป็น ๓ กลุ่มอาการ คือ มีอาการปวดเมื่อย มีอาการผื่นแพ้จากสารเคมี และอุบัติเหตุ

๒) ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภายในสถานที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ ฝุ่น เสียงดัง หรือการใช้สารเคมีในภาคการเกษตรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของเกษตรกรและชุมชน เรื่องการปล่อยน้ำเสีย และมลพิษสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง จากทั้งภาคครัวเรือน และภาคอุตสาหกรรม

๓) ความเสี่ยงเรื่องรายได้ ความไม่เป็นธรรมด้านการผลิต และการจัดการภาระหนี้สิน ที่เกิดจากการลงทุน ข้อมูลจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรพบว่า ในจังหวัดขอนแก่นมีการกู้เงินจำนวนเงิน ๑๓,๓๑๑.๕๐ ล้านบาท เรียงลำดับ ๓ อำเภอ ที่กู้เงินมากที่สุด ได้แก่ ๑) อำเภอบ้านไผ่ ๑,๖๓๐.๐๔ ล้านบาท ๒) อำเภอ น้ำพอง ๑,๑๔๖.๒๙ ล้านบาท ๓) อำเภอเมืองพล ๑,๐๔๗.๔๒ ล้านบาท

ปัจจุบันมีการออกกฎหมายและเกิดนโยบายเพื่อการคุ้มครองสิทธิ และการมีหลักประกันทางสังคม สำหรับแรงงานนอกระบบ แต่กฎหมายหรือนโยบายดังกล่าวยังไม่ได้รับการสื่อสารหรือสร้างการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้เข้าใจและเข้าถึงสิทธิและบริการ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและนโยบายดังกล่าว อย่างเข้าใจและทั่วถึง

สถานการณ์ปัญหาสำคัญเร่งด่วนในการดูแลให้เกิดความเป็นธรรมของเกษตรกรพันธสัญญา ไม่ว่าจะเป็นด้าน “สัญญาที่เป็นธรรม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการควบคุมตรวจสอบมาตรฐานอาหาร ยา และปัจจัยการผลิต ต่างๆ กำกับควบคุมบริษัทที่จะเข้ามาลงทุนและใช้พื้นที่ให้ตระหนักและรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การชดเชยความเสียหาย การรับซื้อและกระบวนการผลิต” นอกจากนั้น ยังเข้าไม่ถึงสิทธิทางกฎหมาย และนโยบายเพื่อการคุ้มครองแรงงานและการมีหลักประกันทางสังคม เนื่องจากขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจในกฎหมาย รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ไม่เอื้อต่อวิถีชีวิตของแรงงานนอกระบบ

ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่นจึงได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข สวัสดิการสังคม การส่งเสริมอาชีพทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรได้ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน โดยใช้ฐานกลุ่มอาชีพและชุมชน/ท้องถิ่น ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดขอนแก่นที่ผ่านมา ได้องค์ความรู้และรูปแบบการทำงานของชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อลดความเสี่ยงจากการทำงาน และการจัดสวัสดิการสำหรับแรงงานนอกระบบ ที่สามารถนำมาขยายผลและสร้างการเรียนรู้ให้กับแรงงานนอกระบบในพื้นที่อื่นๆ รวมถึงการพัฒนากระบวนการนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๐.๓๐ น.

ประธาน กล่าวเปิดสมัชชาแรงงานนอกระบบและแสดงปาฐกถาพิเศษ “นโยบายการส่งเสริมคุ้มครองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ” โดยผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงแรงงาน : นายวิสา คัญทัพ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (ท่านเผด็จชัย สะสมทรัพย์) ได้มอบหมายให้มาเป็นประธานเปิดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน กระทรวงแรงงานโดยสำนักงานปลัดกระทรวง สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน เครือข่ายแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ รวมทั้งมีความยินดีที่ได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนนโยบายด้านแรงงานนอกระบบในระดับพื้นที่ในครั้งนี้

เรื่องแรงงานนอกระบบ เป็นเรื่องที่พูดคุยกันมานานแล้ว แต่ก็ไม่ชัดเจน แม้แต่ “นิยาม” ของแรงงานนอกระบบ แต่ละหน่วยงานก็นิยามไปตามภารกิจของตน ดังนั้น เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน จึงใช้นิยามของสำนักงาน

/สถิติแห่งชาติ...

สถิติแห่งชาติเป็นนิยามกลาง เนื่องจากอ้างอิงข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหลัก โดยนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมจากทางราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน ลูกจ้างรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ และลูกจ้างที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ และเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แรงงานนอกระบบคือสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับแรงงานในระบบ คือ เป็นแรงงานที่ไม่มีนายจ้าง จึงทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน ซึ่งกฎหมายแรงงานจะคุ้มครองคนทำงานที่เป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานเท่านั้น ผู้ทำงานหรือรับจ้างทำงานตามสัญญารูปแบบอื่นๆ เช่น สัญญาจ้างทำของ สัญญาจะซื้อขาย สัญญาซื้อขายอื่นๆ ไม่ได้รับการคุ้มครอง ทำให้แรงงานนอกระบบไม่มีความมั่นคงในการทำงาน ขาดหลักประกันในชีวิต เข้าไม่ถึงทรัพยากรและการสนับสนุนจากภาครัฐ ไม่มีองค์กรตัวแทน ทำให้ขาดอำนาจการเจรจาต่อรอง รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจในตัวตน สิทธิ กฎหมายและสุขภาพความปลอดภัยในการทำงานที่พึงมีพึงได้รับในฐานะที่เป็นกำลังแรงงานของประเทศ และถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีบริการภาครัฐเกิดขึ้นมากมายที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม แต่ยังคงพบว่าบริการดังกล่าวยังไม่เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความเป็นแรงงานนอกระบบที่มีความยืดหยุ่นและความหลากหลายบริบท

ดังนั้น กระทรวงแรงงาน ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลกำลังแรงงานของประเทศ ได้ตระหนักถึงปัญหา ดังกล่าว จึงได้ร่วมกับ สสส. และ TDRI จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙” เพื่อเป็นแผนแม่บทด้านแรงงานนอกระบบแผนแรกของไทย และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา โดยมีหลักการและเหตุผล ดังนี้

(๑) จำนวนแรงงานนอกระบบ มีจำนวน ๒๔.๑ ล้านคน (ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติปี ๒๕๕๓) คิดเป็น ๒ ใน ๓ ของผู้มีงานทำจำนวน ๓๘.๗ ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่รัฐควรให้ความสำคัญ

(๒) การเปลี่ยนบทบาทของกระทรวงแรงงาน จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ได้มีข้อเสนอแนะให้ “กระทรวงแรงงาน” มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ ซึ่งจากเดิมเน้นการดูแล “แรงงานในระบบ” ซึ่งมีจำนวนเพียง ๑๔.๖ ล้านคน เป็นการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบให้เท่าเทียมเป็นธรรมและใกล้เคียงกับแรงงานในระบบ

(๓) การไม่มีเจ้าภาพหลัก/ความคาดหวังของสังคม จากความหลากหลายและพลวัตรของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ทั้งในเรื่องจำนวน ประเภทอาชีพ รูปแบบ/ลักษณะงาน สถานภาพการทำงาน ลักษณะแรงงาน และสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันมาก ทำให้ที่ผ่านมายังไม่มีหน่วยงานใดเป็น “เจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ” ส่งผลให้การขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ/คุ้มครองแรงงานนอกระบบ(ทั้งภาครัฐและเอกชน) มีความซ้ำซ้อนและเป็นไปในลักษณะต่างหน่วยต่างดำเนินการตามภารกิจ

(๔) การบูรณาการแผน ภารกิจเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ดังนั้น จึงต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมในทุกมิติ

(๕) การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจนอกระบบที่ไม่เป็นทางการของประเทศไทย ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ไม่มีกฎหมายรองรับ มีมูลค่ารายได้ ๒.๓๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) (ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๔๔)

(๖) เตรียมความพร้อมสู่ความเป็นสากล/ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างหลักประกันให้กับคนทำงาน และเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย ในชุมชนระหว่างประเทศต่อไป

/และคณะรัฐมนตรี...

และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เห็นชอบในหลักการแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนฯ ต่อไป

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการกับภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน กระทรวงแรงงานจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม ค้ำครองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ทำให้เห็นภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐ/ภาคีที่เกี่ยวข้อง ที่ดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น ๙ กระทรวง ๒๐ หน่วยงาน ๘๒ โครงการ/กิจกรรม กรอบงบประมาณ ๓๙,๕๔๔.๙๘ ล้านบาท และแรงงานนอกระบบได้รับประโยชน์ทั้งสิ้น ๑๘.๑๘ ล้านคน และมีตัวชี้วัดระดับแผนยุทธศาสตร์ฯ จำนวน ๑๐ ตัวชี้วัด ซึ่งได้สรุปเป็นแผนพับแจกให้กับทุกท่านในวันนี้แล้ว

แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการเสนอขอแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ อนุมัติตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีรองปลัดกระทรวงแรงงานเป็นเลขานุการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านแรงงานนอกระบบของประเทศไทย หลายท่านที่นั่งอยู่ ณ ที่นี้ ก็ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ด้วย เช่น ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ คุณบัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ คุณสุจิน รุ่งสว่าง เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ฝ่ายเลขานุการได้แจกให้ทุกท่านด้วยแล้ว

การจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่นในครั้งนี้ สนับสนุนแผนปฏิบัติการฯ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ขยายขอบเขตการคุ้มครองและสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคม กลยุทธ์ : เสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านสุขภาพในมิติอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีนโยบายคุ้มครองด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน และสนับสนุนตัวชี้วัดที่ ๓ : จำนวนข้อเสนอแนะ/แนวทางการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบไม่น้อยกว่าปีละ ๑ เรื่อง ดังนั้น เวทีสมัชชาขอนแก่น ซึ่งเป็นเวทีระดับพื้นที่ จึงเป็นเวทีที่สำคัญที่จะสะท้อนประเด็น/ปัญหาไปยังเวทีใหญ่ คือเวทีคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ซึ่งคาดว่าจะจัดประชุมประมาณเดือนต้นเดือนธันวาคม ๒๕๕๕ ต่อไป

คำว่า “ตุ้มโฮม : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้ ?” ขอบค่านี้น่ามาก เพราะคำนี้เป็นคำภาษาอีสาน แปลว่ารวมพลังรวมกลุ่มในการสร้างสรรค์ให้เกิดงานใหม่ ๆ ขึ้นมาโดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เช่น ตุ้มโฮมเกี่ยวข้าว หรือลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น เหมือนกับงานสมัชชาในครั้งนี้ที่พวกเรามาร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการอาชีพและรายได้ รวมถึงการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัดด้วย ผมเชื่อมั่นว่าการจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบในครั้งนี้ จะเป็นพลังขับเคลื่อนข้อเสนอของพี่น้องแรงงานนอกระบบ ไปสู่การพิจารณาในระดับนโยบาย รวมทั้งแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแรงงานนอกระบบแต่ละพื้นที่

เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๑.๐๐ น.

เครือข่ายการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น : นายเรวัฒน์ ชัยอินทร์
ประกาศเจตนารมณ์และยื่นข้อเสนอต่อผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงแรงงาน : นายวิสา คุ้มทัพ

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเห็นแรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น มีหลักประกันในชีวิตและความมั่นคงในการทำงาน มีสวัสดิการสังคม ทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อเกษียณอายุการทำงาน มีการจัดการอาชีพและรายได้ เพื่อเป็นฐานทางเศรษฐกิจของตน ครอบครัว และสังคม ที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

/ในสังคมไทย...

ในสังคมไทย ที่ประชุมสมัชชาแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น จึงมีข้อเสนอต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน การเสริมสร้างหลักประกันชีวิตที่ดีให้แรงงานนอกระบบในจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนการจัดบริการอาชีวอนามัยเพื่อส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคที่อันเนื่องมาจากการทำงาน โดยการประสานการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “สร้างก่อนซ่อม” หรือ การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ระหว่างทุกภาคส่วน ทั้งด้านนโยบาย สนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการ พัฒนาศักยภาพบุคลากร พัฒนางค์ความรู้ กำกับติดตาม และสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพแรงงานนอกระบบทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่น

(๒) ส่งเสริมความมั่นคง ความเป็นธรรมด้านอาชีพและรายได้ รวมทั้งสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี สำหรับแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น

(๓) สนับสนุนการนำนโยบายการคุ้มครองสิทธิและบริการด้านหลักประกันทางสังคมสำหรับ แรงงานนอกระบบสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มหรือเครือข่าย แรงงานนอกระบบและหน่วยงานรัฐ

(๔) สนับสนุนการนำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ สู่การปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น โดยให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับจังหวัด เพื่อกำกับติดตาม การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ปฏิบัติการนำร่อง ๕ แห่ง และขอประกาศร่วมกันว่า จะร่วมงานกับภาครัฐ เครือข่ายพันธมิตร ผู้บริโภค นักวิชาการและสื่อมวลชน เพื่อการเสริมสร้างหลักประกันชีวิตที่ดีขึ้นของแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดขอนแก่น ด้วยความสมานฉันท์

จากนั้นคณะทำงานจัดงานสมัชชาแรงงานนอกระบบ “ตุ้มโฮม : ความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงได้? ” ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ปักธงเพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน และได้ยื่นข้อเสนอแก่นายวิชา ศัญทัพ ผู้ช่วย รัฐมนตรีประจำกระทรวงแรงงานเพื่อนำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อการแก้ไขต่อไป

เครือข่ายการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น : ยื่นข้อเสนอนโยบายเสนอ ต่อรองผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบัน โดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขยายฐานการทำงานจากระดับกลุ่มสู่ระดับตำบลและจังหวัด ตามลำดับ โดยเฉพาะการดำเนินงานอาชีวอนามัยในหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิได้ขยายครอบคลุมทั้งจังหวัด และเพื่อให้แรงงานนอกระบบมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรได้รับการขยายผลการดำเนินงานในมิติอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ดังนั้น ภาควิชาเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ จังหวัดขอนแก่น จึงจัดงานสมัชชาแรงงาน นอกระบบจังหวัดขอนแก่นขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากการดำเนินงานสู่การขยายผลไปยังพื้นที่อื่นและการพัฒนา กระบวนการนโยบายระดับจังหวัด โดยมีข้อเสนอแนะนโยบายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน นอกระบบจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

๑. การจัดบริการอาชีวอนามัยเพื่อส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน

(๑) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ร่วมมือกับ หน่วยสนับสนุนวิชาการ และ สถาบันการศึกษาดำเนินการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครแรงงานและอาสาสมัครเกษตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านอาชีวอนามัย และสามารถเป็นกลไกการเฝ้าระวังสุขภาพความปลอดภัยในการทำงานในระดับ กลุ่มอาชีพหรือชุมชน โดยเชื่อมโยงการดำเนินงานกับกองทุนสุขภาพท้องถิ่น

(๒) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานยุทธศาสตร์ การจัดบริการ อาชีวอนามัยระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และเครือข่าย แรงงานเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น

(๓) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต ๗ ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ดำเนินการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการกองทุนสุขภาพท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากการทำงาน แนวทางส่งเสริมป้องกันโรค และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในระหว่างผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องทุกระดับ

๒. การส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้

(๑) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อความเป็นธรรมสำหรับเกษตรกร ในระบบพันธสัญญาระดับจังหวัด โดยมีบทบาทในกำหนดนโยบาย และกำกับติดตาม ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนและเกษตรกรในระบบพันธสัญญา ดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยมีสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นเลขานุการ

(๒) ให้คณะกรรมการวัตถุอันตราย ควบคุมและใช้มาตรการในการจัดการระบบการจำหน่ายสารเคมีและกำจัดขยะที่เกิดจากสารเคมี ซึ่งเป็นวัตถุมีพิษ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน เป็นกลไกในการกำกับติดตามการดำเนินร่วมกับคณะกรรมการฯ

(๓) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศให้อาสาสมัครเกษตร มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมี การแจ้งเบาะแส การรับเรื่องร้องเรียนและรายงานต่อคณะกรรมการฯ ให้ดำเนินการตรวจสอบและควบคุมการจัดการระบบการจำหน่ายสารเคมีและกำจัดขยะที่เกิดจากสารเคมี

(๔) ให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารจัดการกองทุนพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปัญหาความต้องการและให้คณะกรรมการกองทุนฯ ระดับตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจการตัดสินใจและบริหารจัดการกองทุนร่วมกันในพื้นที่

๓. การเข้าถึงสิทธิการคุ้มครองและบริการด้านหลักประกันทางสังคม

(๑) ให้สำนักงานแรงงานจังหวัด ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องนโยบายและกฎหมายเพื่อการคุ้มครองแรงงานแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับกลุ่มหรือเครือข่ายแรงงานนอกระบบ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิและบริการของแรงงานนอกระบบในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๒) ให้สำนักงานประกันสังคมจังหวัดจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วม (MOU) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชน เพื่อเป็นหน่วยบริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ที่เป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว เพื่อให้แรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์และหลักประกันทางสังคมมากขึ้น และเป็นธรรม

๔. การนำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ สู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยให้สำนักงานแรงงานจังหวัด ประสานการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับจังหวัด เพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของเครือข่ายแรงงานนอกระบบ โดยกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการนำร่อง (ตำบลหรืออำเภอ) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างน้อย ๕ พื้นที่

เวลา ๑๑.๓๐ – ๑๒.๓๐ น.

การเสวนา จากข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ โอกาส ข้อจำกัด และความเป็นไปได้

ผู้เข้าร่วมเสวนา

- รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย
- นางสาววนิดา วีระกุล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต ๗
- นายชาญชัย วิถีเทพ ประกันสังคมจังหวัดขอนแก่น
- นายสมนึก นนทะคำจันทร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นายวรัญญา เตียวกุล รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- นายสนั่น พงษ์สมบัติ ประธานที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
- นางสาวอรุณี ดวงพรหม ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น
- นายบุญทัน สายสุด ตัวแทนเกษตรกรในระบบพันธสัญญา

ผู้ดำเนินรายการ นายประพจน์ ภูทองคำ

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมเสวนา

นางสาวอรุณี ดวงพรหม กล่าวว่าความเป็นอยู่ของแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่นยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดูแล เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพ การคุ้มครองสวัสดิการชุมชนเรื่องส่งเสริมอาชีพ ภาครัฐเข้ามาดูแลแรงงานนอกระบบได้ไม่เต็มที่ ที่ผ่านมาเป็นการดูแลกลุ่มที่มีการเรียกร้องหรือกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง ส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบที่อยู่ในภาคเกษตรจะประสบปัญหาเกี่ยวกับสารพิษหรือสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร และแรงงานนอกภาคเกษตรจะประสบปัญหาเรื่องสุขภาพ การเข้าถึงบริการมาตรา ๔๐ ภาครัฐยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้

นายบุญทัน สายสุด เป็นเกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ของบริษัท โดยที่บริษัทไม่มีการดูแลคุ้มครองในเรื่องการป้องกันจากสารพิษที่เป็นอันตราย

ผู้แทนเกษตรกรในระบบพันธสัญญา ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาเป็นคนกลางเพื่อดูแลในเรื่องเอกสาร/สัญญาให้มีความถูกต้อง ยุติธรรม เนื่องจากในการทำสัญญากับบริษัท บริษัทจะเร่งให้เกษตรกรลงนามในสัญญาซึ่งเอกสารมีรายละเอียดจำนวนมากทำให้ไม่สามารถอ่านรายละเอียดทั้งหมด อีกทั้งหลังจากลงนามในสัญญาแล้วบริษัทจะนำเอกสารกลับไปด้วย

นายสมนึก นนทะคำจันทร์ การรวมกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร สร้างจิตสำนึกให้รักอาชีพเกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร และมี อกม.(อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน) ในจังหวัดขอนแก่น มี อกม. จำนวน ๒,๒๓๐ คน เป็นผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานฯ ซึ่ง อกม. ๑ คน จะมีผู้ช่วย ๑๒ - ๑๓ คนในหมู่บ้าน ซึ่งเกี่ยวกับประมง ปศุสัตว์ ต้องการให้พัฒนาศักยภาพ อกม.ให้มีความรู้ความสามารถรอบด้านในเรื่องการเกษตร เพื่อจะได้แนะนำเกษตรกรในหมู่บ้านได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัยจากสารเคมี นอกจากนี้ควรมีศูนย์บริการถ่ายทอดความรู้ตำบล

นายสนั่น พงษ์สมบัติ ในส่วนของการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของพี่น้องเกษตรกรจังหวัดขอนแก่นจะต้องดูที่วิถีชีวิตของพี่น้องเกษตรกร จะต้องมีการสร้างพลังประชาชนสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มฯ มีอุดมการณ์และมีความต่อเนื่อง

/รศ.ดร.ยงยุทธ...

รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ในฐานะนักวิชาการมองว่าเกษตรกรต้องการกำไรส่วนตัว หรือกำไรสังคมในการทำธุรกิจจะต้องคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสังคมด้วย เกษตรกรต้องหาหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานวิชาการเข้ามาดูแล และต้องสร้างเครือข่ายด้านกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อเข้ามาดูแล

เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. แบ่งห้องเสวนากลุ่มย่อย ๓ กลุ่มย่อย คือ

กลุ่มที่ ๑ : สร้างนำซ่อม : การจัดการบริการอาชีวอนามัย

- การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก
- นวัตกรรมชุมชนเพื่อลดความเสี่ยง

กลุ่มที่ ๒ : การจัดการอาชีพ & สวัสดิการชุมชนแรงงานนอกระบบ

- แนวปฏิบัติและกลไกการจัดการเพื่อเพิ่มสวัสดิการสำหรับแรงงานนอกระบบ

กลุ่มที่ ๓ : การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ -๒๕๕๙

สู่การปฏิบัติโดยมี

- กลไกอำนวยการและกลไกปฏิบัติการระดับจังหวัด
- การบูรณาการการทำงานโดยยึดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม

กลุ่มที่ ๑ สร้างนำซ่อม : การจัดการบริการอาชีวอนามัย

ผู้เข้าร่วมเสวนา ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนจาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเม็ง ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายเกษตรกรทางเลือกภาคอีสาน เกษตรพันธสัญญา กลุ่มอาชีพต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น อาสาสมัครแรงงานจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. เทศบาล ทต.) ประมาณ ๗๕ คน

นางสาววนิดา วีระกุล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต ๗ ผู้ดำเนินการเสวนา กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานสาธารณสุข สำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ ภาค ๗ และเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ในประเด็นการจัดการบริหารด้านอาชีวอนามัย รวมถึงการส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคเนื่องมาจากการทำงาน

นายพิเชษฐ โฉมเฉลา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๖ ขอนแก่น (สคร.) นำเสนอการจัดการบริหารอาชีวอนามัยเชิงรุกอย่างมีส่วนร่วม โดยมีผู้มีส่วนร่วมดำเนินการในการพัฒนาการจัดการบริหารอาชีวอนามัยในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย

๑) สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๖ จังหวัดขอนแก่นเป็นที่ปรึกษา และสนับสนุนทางวิชาการ กิจกรรมที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่หน่วยบริการ การสนับสนุนเครื่องมือเพื่อการจัดบริการอาชีวอนามัยประเมินและนิเทศติดตาม

๒) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ทำหน้าที่ประสานงาน อำนวยกระบวนการให้การดำเนินงานของหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเป็นไปอย่างราบรื่น นิเทศติดตามงาน และการสร้างเครือข่ายอาชีวอนามัยระดับจังหวัด

๓) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สนับสนุนการดำเนินงาน ควบคุมกำกับ นิเทศติดตามร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรค และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

๔) โรงพยาบาลชุมชน ที่เป็นพี่เลี้ยงการจัดบริการให้กับหน่วยงานบริการระดับปฐมภูมิ

๕) หน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ หรือ รพ.สต. ถือว่าเป็นหน่วยบริการสุขภาพอยู่ใกล้ชิดกับแรงงานนอกระบบมากที่สุด มีหน้าที่จัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก และสนับสนุนการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก เช่น การสนับสนุนเครื่องมือประเมินความเสี่ยง ให้คำแนะนำการปรับพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำแรงงานในพื้นที่

/๖) องค์กรปกครอง...

๖) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนทรัพยากร และอำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมในการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเจ็บป่วยจากการทำงาน

๗) แรงงานนอกระบบจากกลุ่มอาชีพต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดกรองหรือประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น โดยมีการวางแผนหรือออกแบบการลดความเสี่ยงในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการปรับพฤติกรรมการทำงาน รวมทั้งการประสานการสนับสนุนและคำแนะนำปรึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยบริการสุขภาพในชุมชน

๘) การเชื่อมประสานกับโรงพยาบาลเครือข่าย และหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อการส่งต่อเรื่องการวินิจฉัยและรักษา รวมถึงการประสานความร่วมมือในด้านวิชาการและอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการคัดกรองหรือประเมินความเสี่ยงในพื้นที่

กระบวนการจัดบริการอาชีวอนามัยโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จะดำเนินการในลักษณะ**การบูรณาการการผสมผสานการจัดบริการอาชีวอนามัย** เข้าไปกับระบบการจัดบริการสาธารณสุขที่หน่วยบริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิ รพ.สต. โดยให้ความสำคัญกับการจัดการด้านอาชีวอนามัยทั้งใน **“รูปแบบเชิงรุกและเชิงรับ”**

กลยุทธ์การดำเนินงานประกอบด้วย

- ๑) การป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน
- ๒) การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม
- ๓) อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบอาชีพและชุมชน
- ๔) ใช้แนวทางและมาตรการในการป้องกันและควบคุมปัญหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรับ คือ การให้บริการ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล
การดำเนินงานประกอบด้วย

- (๑) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารทางด้านอาชีวอนามัย เช่น การจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลการดำเนินงาน
- (๒) การให้บริการวินิจฉัยโรคหรือการบาดเจ็บจากการทำงานรวมทั้งการให้บริการรักษาพยาบาล
- (๓) การฟื้นฟูสุขภาพ สำหรับหน่วยบริการที่สามารถดำเนินการได้
- (๔) การตรวจประเมินสุขภาพเพื่อเฝ้าระวัง และ
- (๕) การให้คำปรึกษาหรือให้ความรู้ทางด้านอาชีวอนามัย

การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก เน้นการจัดการที่ต้นเหตุของการเกิดปัญหาหรือความเสี่ยง การดำเนินงานจึงเน้นการสร้างความรู้ ความตระหนักให้กับคนทำงาน เพื่อการป้องกัน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การปรับปรุงสภาพแวดล้อม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น มาตรการกลุ่มกติกาศของครอบครัว และการสร้างอุปกรณ์เสริมเพื่อลดภาวะเสี่ยงในการทำงาน

ผลที่เกิดจากความร่วมมือของภาคีเครือข่าย พบว่า

▪ เกิดการทำงานใน ๔ รูปแบบได้แก่

Model ที่ ๑ การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ด้วยความเข้มแข็งของพี่น้องแรงงาน อสอช. โดยการรวมตัวของพี่น้องแรงงานและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้รับความรู้ความเข้าใจอาชีวอนามัย และเห็นความสำคัญในการป้องกันสุขภาพจากการทำงาน จึงเป็นกำลังสำคัญในการเฝ้าระวังสุขภาพความปลอดภัยในการทำงาน

Model ที่ ๒ การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวหนุนหลัก เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างพี่น้องแรงงานในพื้นที่กับหน่วยบริการสุขภาพ เพื่อร่วมกันจัดบริการอาชีวอนามัยที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

Model ที่ ๓ การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ที่เริ่มจาก รพ.สต. โดยเริ่มจากการจัดทำข้อมูลการเจ็บป่วยจากการทำงาน และข้อมูลความเสี่ยงจากการทำงาน เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกันระหว่าง อบต. แรงงาน และหน่วยบริการ

▪ **การพัฒนาอาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน (อสอช.)** ใช้เป็นกลไกเฝ้าระวังด้านโรคที่อันเนื่องมาจากการทำงาน “อาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน : อสอช.” จากกระบวนการดำเนินงานจำนวน ๕๘ คน ใน ๑๕ ตำบล ทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น ให้คำแนะนำและพัฒนาวิธีการลดความเสี่ยงร่วมกับกลุ่มอาชีพ ประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กลุ่มหรือเครือข่าย หรือศูนย์ประสานแรงงานนอกระบบ เพื่อการส่งเสริมป้องกันโรคอันเนื่องมาจากการทำงานให้กับกลุ่มอาชีพชุมชน

▪ **นวัตกรรมชุมชน** เพื่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน การจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกโดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครอาชีวอนามัยชุมชน ผู้นำและกลุ่มอาชีพในชุมชน และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จากการประเมินความเสี่ยง และการสร้างการเรียนรู้เพื่อการป้องกันและส่งเสริม ในแต่ละกลุ่มได้คิดค้นนวัตกรรมชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงแบบง่ายๆ ด้วยตนเอง และขยายการใช้ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน

▪ **การพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข** ได้แก่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนระดับตำบล แพทย์ ในโรงพยาบาลชุมชน เรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลการคัดกรองและวินิจฉัยเบื้องต้น และเชื่อมโยงการส่งต่อหรือปรึกษา เรื่องการวินิจฉัยกับโรงพยาบาลศูนย์หรือโรงพยาบาลจังหวัด

▪ **ผลักดันให้เกิดนโยบายของจังหวัดขอนแก่น** โดยกำหนดงานอาชีวอนามัยเป็นตัวชี้วัดหนึ่งด้านการพัฒนาระบบจังหวัดตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

▪ **ผลักดันปัญหาความต้องการแรงงานสู่เทศบาล** หรือเชื่อมโยงการทำงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบล พบว่า มีจำนวน อปท. ทั้ง ๑๕ แห่ง ได้พิจารณาข้อบัญญัติและการแปรงบประมาณ พร้อมแผนปฏิบัติการ เรื่องอาชีวอนามัยสำหรับแรงงานนอกระบบเข้าสู่แผนงานและโครงการฝึกปลอดภัยและเฝ้าระวังโรคจากสารกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรไว้ในเทศบัญญัติท้องถิ่น ๓ ปี

▪ **กลุ่มอาชีพเป้าหมายเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในการทำงาน** รวมถึงการมีมาตรการกลุ่มส่งเสริมการทำงาน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะส่งผลต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่นใน **กลุ่มทอเสื่อ** ได้จัดทำระบบน้ำทิ้งจากการทอเสื่อด้วยส้อมด้วยภูมิความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน โดยการจัดทำหลุมสำหรับน้ำทิ้งและรองพื้นด้วยขี้เถ้าเพื่อกรองน้ำเสียให้เจือจาง และก่อนทิ้งต้องร่อนน้ำเสียให้ตกตะกอน มีการจัดทำมาตรการกลุ่มในเรื่องปรับเปลี่ยนท่าทางการทำงานเพื่อลดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ หรือตัวอย่างใน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกแตงโม จะให้ความสำคัญกับการสวมอุปกรณ์ป้องกันขณะทำงานเพื่อป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีเกิดแนวทางปฏิบัติในการปรับลดการใช้สารเคมีและเพิ่มปริมาณการใช้สารอินทรีย์ในการประกอบอาชีพ และมีการตั้งกองทุนการออมผลผลิตของสมาชิก เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการร่วมกัน เป็นต้น

นางสุรัตนา ชัยโฮง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนทัน การทำงานในชุมชน ในประเด็นคุณภาพชีวิตและสุขภาพการทำงานอาจแยกกันไม่ออก ในการทำงานเชิงรุก รพ.สต. ได้ทำงานบูรณาการร่วมกับ อบต. เครือข่ายเกษตรกรแกนนำกลุ่มอาชีพ เป็นปัจจัยที่ทำให้การทำงานได้สำเร็จ ปัญหาที่พบคือ การบาดเจ็บจากการทำงาน เย็บผ้า หัวเข็มติดเล็บ จึงได้ดำเนินการให้ความรู้ การตรวจสุขภาพ การมีเครือข่าย อสอช. ร่วมดำเนินการ ซึ่งทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลในชุมชน และได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับ อสอช. นำข้อมูลสู่สภาตำบล อปท. เพื่อดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหารวมถึงการหางบประมาณสนับสนุน

นายอนุญ ศรีหลง องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน เล็งเห็นความสำคัญของแรงงานนอกระบบ มีหน่วยงานลงไปให้ความรู้ ทำให้ชาวบ้านและ อบต. เข้าใจมากขึ้น ได้สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบในพื้นที่รับผิดชอบ คือ อสม. ทำหน้าที่ประสานชุมชน ทีมบริหารให้ความสำคัญกับแรงงานนอกระบบ มีนโยบายการให้ความคุ้มครอง สวัสดิการแรงงาน ดูแลเรื่องสุขภาพชาวบ้านมากกว่างานสาธารณสุขป้อนขึ้นพื้นฐาน เช่น กลุ่มปลูกผัก จัดวิทยากรอบรมให้ความรู้ในการใช้สารเคมี การดูแลป้องกันตนเอง โดยใช้งบประมาณ อบต. ร่วมกับกองทุนสุขภาพตำบล เป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เกณฑ์การพิจารณางบประมาณสนับสนุนพื้นที่ขึ้นกับภาระงานและขนาดพื้นที่ที่ รพ.สต. รับผิดชอบ

คุณเรวัฒน์ ชัยอินทร์ ผู้แทนแรงงานนอกระบบ กล่าวว่าเดิมตนเคยทำงานเป็น อบต. ทำให้เห็นวิถีชีวิต ความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านมักไม่ใส่ใจกับการดูแลสุขภาพตนเอง เน้นด้านสาธารณสุข เช่น ถนน ไฟฟ้า เงินลงทุนประกอบอาชีพ ไม่ให้ความสำคัญด้านสุขภาพ ทำให้การทำงานด้านสุขภาพกับชาวบ้านเป็นสิ่งที่ยาก การเข้าถึงกองทุนสุขภาพตำบล

/ถ้ามีการรวมตัว...

ถ้ามีการรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่ม/เครือข่ายแรงงานจะทำให้ใช้ได้ง่ายมากกว่า เทศบาลตำบลน้ำพองมีกองทุนมากถึง ๓ - ๔ แสนบาท กำหนดงบประมาณ ๒% ของ อบต. สำหรับกองทุนสุขภาพ การทำงานต้องอาศัยเครือข่ายจากหลายส่วน เช่น รพ.สต. อบต. อส.อช.และชาวบ้าน

คุณอรุณี ดวงพรม เครือข่ายแรงงานนอกระบบ กล่าวว่าเครือข่ายฯ ต้องทำงานมากกว่า ๑๐ ปี เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับสิทธิ และได้สร้างเครือข่ายโดยดึงความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาทำงานช่วยเหลือแรงงานเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพทำให้การทำงานมีความสะดวก รู้ปัญหาของชุมชน โดยศูนย์ ฯ เขียนโครงการของงบประมาณจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท สำหรับตรวจเลือดเกษตรกรใน ๑๓ หมู่บ้าน ของตำบลน้ำพอง จัดอาชีพตามลำดับความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกร ซึ่งข้อมูลได้จากการประชุม และการสำรวจความเสี่ยงของชาวบ้าน มีการทำแบบสำรวจด้านความเสี่ยงจากการทำงาน เมื่อประสบความสำเร็จได้มีการขยายสู่พื้นที่อื่น ชาวบ้านต้องเริ่มที่ตนเองอย่ารอพึ่งหน่วยงาน อบต. ตัวอย่าง เช่น กลุ่มทอเสื้อ ต.วังชัย ได้รับแนวคิดและสานต่อการดูแลตนเองในการดูแลสุขภาพ เช่น การชุดหลุมทิ้งน้ำเสียจากการมัดย้อมกกทอเสื้อ มีการจัดทำสวัสดิการออมทรัพย์และนำเงินไปซื้อวัตถุดิบมาใช้ภายในกลุ่ม และถ่ายทอดสู่กลุ่มอื่น

คุณธีรศักดิ์ พาจันท์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำงานร่วมกับชุมชนและได้นำมาต่อยอดการทำงาน บูรณาการรูปแบบการดำเนินงานที่ผ่านมา ใช้บทเรียนที่ได้มาปรับปรุงต่อยอดงาน และได้ทำงานอยู่ในโครงการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมและได้พัฒนาโมเดลสำหรับการทำงาน ศึกษาข้อมูล งบประมาณได้มาจากแหล่งใด ประสพการณ์ทำงานกลุ่มครกหิน ปลุกอ้อย ปลุกพุทรา สิ่งที่ได้จากการทำงาน กระบวนการทำงานในชุมชน ได้เข้าหาผู้นำเพื่อทำงานร่วมกัน ตั้ง อสม. มาอบรม ๓ วัน เพื่อพัฒนาศักยภาพ ฝึกเป็นวิทยากร ประเมินความเสี่ยงในการทำงาน ผู้นำชุมชนก็เข้มแข็ง อสม. ต้องมีข้อมูลที่ชัดเจน ถ่ายทอดได้ มีทีมสาธารณสุขลงติดตามประเมินผล ถ้าเกิดปัญหาทีมผู้นำชุมชนต้องลงไปให้ความช่วยเหลือ ผลคือ อสม.สามารถประเมินความเสี่ยงของชุมชนได้ การทำงานเริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ อบรมติดตามการทำงาน ประเมินผลเป็นระยะ จากการทำงานมีการจัดทำสื่อประกอบแอนิเมชั่น คู่มือ เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันโรค โรคจากการทำงาน เป็นต้น

คุณจำเนียร มูลเทพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น เปลี่ยนจากแนวคิดการเชื่อมสู่การสร้าง เรื่องนโยบายเชิงรุก ทำอย่างไร รพ.สต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำพื้นที่ จะดูแลชาวบ้าน/แรงงานนอกระบบอย่างน้อย ๕ กลุ่มเสริมสร้างสุขภาพให้ชุมชน ไม่เกิดการเจ็บป่วย การทำงานเชิงรับ ตรวจโรค คัดกรองความเจ็บป่วย ทีม สสจ. ได้ลงไปติดตามงานครบทั้ง ๒๖ อำเภอในจังหวัดขอนแก่น การสนับสนุน สื่องบประมาณ วัสดุอุปกรณ์แก่ รพ.สต. ในเขตรับผิดชอบทุกแห่ง สสจ. ประสานการเก็บข้อมูลกับ รพ.สต. ให้เก็บข้อมูลชาวบ้านเกี่ยวกับการเจ็บป่วยจากการทำงาน ขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการทำงานด้านสุขภาพ

ประเด็นการแลกเปลี่ยน

ผู้แทนกลุ่มอาชีพ ได้แจ้งประเด็นปัญหาในการทำงานต่างๆ ดังนี้

๑. ชาวบ้านต้องการความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล ซึ่งปัจจุบันในชุมชนมีเจ้าหน้าที่ อสม.อยากให้นำหน้าที่คอยดูแลตรงนี้

๒. การผลักดันนโยบายสู่ อบต. เป็นเรื่องยาก สะท้อนปัญหาการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ การทำงานของ รพ.สต. ถูกครอบงำจากภาครัฐ การไม่กระจายอำนาจหรืองบประมาณให้ชุมชน ระเบียบการเบิกจ่ายมีความยุ่งยากและบางครั้งใช้ผิดวัตถุประสงค์ ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงกองทุน การบริหารจัดการไม่ดี การทุจริตของเจ้าหน้าที่ รพ.สต. การเรียกเก็บเงินของเจ้าหน้าที่ ความจำกัดของกำลังคน อสม.

๓. สคร.เข้าไปเริ่มทำงานกับแรงงานนอกระบบ แต่ยังขาดความต่อเนื่อง การที่จะให้แรงงานนอกระบบเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการของงบประมาณจากกองทุนสุขภาพตัวเองเป็นเรื่องที่ยาก เพราะไม่มีทักษะความรู้ จึงยังต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ บางครั้งโครงการที่ขอไปก็ขัดกับแนวทางการดำเนินงานของ อบต. ไม่เป็นไปตามแผนหรือวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และสิทธิประโยชน์ของแรงงานยังไม่ได้เพิ่มเติมที่

๔. การทำงานหรือวิสัยทัศน์ของแต่ละพื้นที่ต่างกัน สำหรับในพื้นที่ ต.โนนทัน จะจัดทีมจาก อบต.ลงให้ความช่วยเหลือกลุ่มในการเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจาก อบต. จัดการฝึกอบรม ดูงาน อยากให้พื้นที่อื่นได้เข้าไปเสนอความต้องการกับกลุ่มผู้บริหารเอง

กลุ่มที่ ๒ การจัดการอาชีพ & สวัสดิการชุมชนแรงงานนอกระบบ

ผู้เข้าร่วมเสวนา ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์ประสานการพัฒนาท้องถิ่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ภาคอีสาน เกษตรพันธสัญญา กลุ่มอาชีพต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ ๖๐ คน

ดำเนินรายการโดย คุณประพจน์ ภูทองคำ กลุ่มที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประเด็นปัญหาด้านการจัดการอาชีพ และสวัสดิการชุมชน อีกทั้งให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อปท. และเครือข่ายแรงงานนอกระบบ

นางสาวดำรง ทาแน่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน กล่าวถึงประเด็นปัญหาในเรื่องมาตรา ๔๐ ที่เป็นสวัสดิการของแรงงานนอกระบบ ซึ่งปัจจุบันยังมีปัญหาในเรื่องการนำส่งเงินสมทบนั้น คิดว่าผู้แทน อปท. หากต้องการช่วยเหลือแรงงานนอกระบบสามารถกระทำได้ง่าย หากมีจิตอาสา เนื่องจากเป็นภารกิจงานปกติ เช่น ในการติดต่อประสานงานผู้แทน อปท. จะต้องเข้าไปติดต่อกันที่หน่วยงานในจังหวัดอยู่แล้ว จึงคิดว่าสามารถนำส่งเงินสมทบให้ได้

นายนิคม มาตราปัญญา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสะอาด กล่าวถึงการสร้างสวัสดิการไม่ใช่แค่เรื่องประกันสังคมอย่างเดียว แต่เรื่องเงินออมก็ถือเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งด้วยที่สามารถออกดอกออกผลได้ ขณะนี้กองทุนต่างๆ มีมากมาย เช่น เงินสัจจะวันละบาท สามารถนำเงินส่วนนี้มาให้เป็นเงินกู้แก่ชาวบ้านได้ ทำให้ชาวบ้านสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถกู้มาเพื่อประกอบอาชีพได้ และกล่าวถึงผู้นำที่ดี ไม่ได้หมายถึงผู้นำที่นำให้ทำตามแต่ต้องประชาคมว่าพี่น้องต้องการอะไร แล้วนำเข้าสู่สภามาปรึกษาหารือกัน นี่แหละคือผู้นำที่แท้จริง

นายหนูเรือง น้อยวงศ์ ประธานสถาบันการเงินชุมชน ตำบลบ้านเม็ง กล่าวถึงกองทุนสวัสดิการชุมชน มีเงินทุนกว่าล้านบาท มีสมาชิกเป็นพันคน กรรมการปรึกษาหารือกันว่าจะนำเงินเหล่านี้จัดทำเป็นสถาบันการเงิน เพื่อให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเอง มีวินัยทางการเงิน ซึ่งได้ไปศึกษาข้อมูลจากสถาบันการเงินหลายแห่ง แล้วนำมาปรับให้เข้ากับหมู่บ้านของเรา ในการกู้ยืมแรงงานนอกระบบที่รวมกลุ่มจะสามารถกู้ได้วงเงินจำนวนมากขึ้น หรือถ้าเป็นรายบุคคลจะได้รายละเอียด ๕,๐๐๐ บาท (อยู่ระหว่างร่างระเบียบฯ เพื่อให้เอื้อต่อการทำงาน มีการพิจารณากันกรองผู้กู้ ฯลฯ) หลังจากที่ได้กู้ยืมแล้ว จะมีกรรมการตรวจสอบการใช้เงิน ส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาที่ไม่แตกต่างกันอยู่ ๕ ประเด็นคือ ๑) เรื่องศักยภาพของผู้นำแรงงานไม่สามารถจัดการกลุ่มได้ ไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ไม่สามารถหาแกนกลางมาสร้างเสริมศักยภาพได้ ซึ่งถือเป็นประเด็นแรกที่ผู้นำพื้นที่ควรมี ๒) การถูกเอารัดเอาเปรียบของพี่น้อง อย่างกลุ่มเย็บผ้า ราคาขายกับค่าแรงไม่สัมพันธ์กัน เราก็กังไม่รวมตัวแก้ปัญหา ๓) การเข้าถึงแหล่งทุน แหล่งทุนไม่เป็นที่พึงของพี่น้อง กลไกเหล่านี้ต้องสร้างความมั่นใจว่าเป็นที่พึงของพี่น้องได้ ซึ่งเราต้องมองในพื้นที่ ๔) การเรียนรู้และการตลาดของตนเอง ต้องประเมินการตลาดของตนเองด้วย เช่น ต้นทุนเพิ่มขึ้นแต่ราคาเท่าเดิม ๕) การประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายนิคม มาตราปัญญา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสะอาด และประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลโนนสะอาด กล่าวถึงการจัดตั้งเครือข่ายฯ ไม่ค่อยเห็นการปฏิบัติที่จริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ไม่มีเจ้าภาพที่จะขับเคลื่อนงานด้านการสร้างความมั่นคงทั้งด้านอาชีพและรายได้ เนื่องจากถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งในระดับรากฐานหรือระดับชุมชน ถึงแม้ว่าจังหวัดขอนแก่นจะมีเครือข่ายมากมายก็ตามแต่ยังขาดการสื่อสารที่ชัดเจน และประเด็นสุดท้ายด้านการบริหารจัดการ ยังไม่มีหน่วยงานไหนที่จะเป็นหน่วยงานหลักให้กับชุมชนหรือแรงงานนอกระบบได้ จึงต้องเริ่มจากที่ตัวเราก่อน

ประเด็นแลกเปลี่ยน

๑. ปัญหาการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพ : เจือนไขส่วนใหญ่ในกองทุนเป็นการกำหนดเงื่อนไขระดับนโยบาย ไม่ได้มาจากชาวบ้านซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ไม่เหมาะสมกับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ เช่น การกู้เงินในบางกองทุน ผู้กู้ต้องมีเงินสมทบไม่ต่ำกว่า ... ในเรื่องค่าปรับ ในเรื่องดังกล่าวนิติกรในชุมชนต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหา ๑ จะต้องให้กรมการพัฒนาชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารจัดการกองทุนพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ ปัญหาความต้องการและให้คณะกรรมการกองทุนฯ ระดับตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจการตัดสินใจและบริหารจัดการกองทุนในระดับพื้นที่ร่วมกัน

๒. ปัญหาเกษตรพันธสัญญา เป็นรูปแบบพันธสัญญาที่มีการตกลงสัญญาระหว่างตัวแทนบริษัทกับเกษตรกรเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรม เพราะการตกลงที่ไม่มีลายลักษณ์อักษร ไม่มีความแน่นอนทางด้านราคา สินค้าที่จะใช้ในการผลิต ถูกกำหนดโดยบริษัทเพียงฝ่ายเดียว เกษตรกรไม่มีสิทธิที่จะต่อรองราคา เมื่อขายหรือจำหน่ายผลผลิต เพราะเงื่อนไขต่างๆ ถูกกำหนดด้วยบริษัท เมื่อเกิดปัญหาการขาดทุนถ้าจะทำการลงทุนต่อ จะขอทางร้านได้เพียงพ่อนผันหนี้ไม่เช่นนั้น จะดำเนินการยึดทรัพย์หรือบุคคลไปรับรองค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบ การใช้กระบวนการแบบนี้ เป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อไม่ให้ความผิดอยู่ที่ตนหรือเป็นยุทธการใหม่ทางการค้าที่เรียกว่า “เกษตรพันธสัญญา” หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “สัญญาทาส” เช่น กรณีการตั้งโรงเรือนต้องมีระเบียบการก่อสร้าง จะต้องมีการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมาก บริษัทจะเป็นผู้ดำเนินการ และจะต้องมีการจัดทำประชาคมบริษัทก็ให้หมู่บ้านเป็นคนประชาคม ซึ่งจริง ๆ แล้วต้องให้ท้องถิ่นเป็นประชาคม เมื่อบริษัททำมาแล้วกลับสร้างปัญหาให้ชุมชน เอกชนมัดมือชกชาวบ้าน ไม่มีคู่ฉบับ บริษัทจะแก้ไข เอกสารตอนไหนก็ได้ ซึ่งถือเป็นการเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานภาครัฐหรือคณะกรรมการระดับจังหวัดเป็นตัวกลาง ในการกำหนดนโยบาย กำกับติดตาม ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนและเกษตรกรในระบบพันธสัญญา

กลุ่มที่ ๓ การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบสู่ปฏิบัติการระดับจังหวัด

ผู้เข้าร่วมเสวนา ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ผู้แทนจาก มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบจังหวัดขอนแก่น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ภาคอีสาน เกษตรพันธสัญญา กลุ่มเกษตรกร อาสาสมัครแรงงานจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. เทศบาล ทต.) หน่วยงานภาคเอกชน (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

ชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกระบวนการกลุ่มย่อย โดยนางอรพิน วิมลภูษิต ผู้จัดการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน เนื่องจากการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนมากขึ้น เห็นได้ชัดจากกระทรวงแรงงานได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติทำให้ทราบหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ/ประสานงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการคือ

๑. เตรียมความพร้อมในการนำแผนยุทธศาสตร์ฯ ลงไปสู่การปฏิบัติให้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม
๒. เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ สู่การปฏิบัติจริง
๓. หากกลไก/ทิศทาง ในการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบ

สรุปสาระสำคัญแผนปฏิบัติการส่งเสริม ค้ำครองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ โดยนางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงแรงงาน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จากเหตุผล ดังนี้

๑. จำนวนของแรงงานนอกระบบ มีจำนวน ๒ ใน ๓ ของผู้ทำงาน คือมีจำนวน ๒๔.๖ ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ ๖๒.๖ ของผู้มีงานทำ ๓๙.๓ ล้านคน (แรงงานในระบบ ๑๔.๗ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔) ข้อมูลจากสำนักงานสถิติฯ ปี ๒๕๕๔ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ จนถึงปี ๒๕๕๔ พบว่าผู้ทำงานที่เป็นแรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒. ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงงานนอกระบบเพิ่มขึ้น

๒.๑ วิฤตเศรษฐกิจ มีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและลดขนาดสถานประกอบการ แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่เศรษฐกิจนอกระบบ

๒.๒ ธุรกิจปรับเปลี่ยนการจ้างงาน – ไปจ้างคนงานชั่วคราวหรือคนงานรายขึ้นที่ไม่มีหลักประกันการทำงาน แรงงานนอกระบบจึงอยู่ในฐานะผู้รับเหมาช่วงงานหรือรับงานไปทำที่บ้าน หรือกลับสู่แรงงานภาคเกษตร

๒.๓ การเหมาช่วงไปให้ธุรกิจอื่นเศรษฐกิจนอกระบบ ส่งผลให้แรงงานนอกระบบขาดสถานะทางกฎหมาย มีการจ้างงานที่ไม่มั่นคง มีวิธีการจ้างงานที่แตกต่างไปจากแบบแผนทั่วไป มีรายได้จำกัด/ไม่สม่ำเสมอ มีความเสี่ยงสูง รวมทั้งขาดสิทธิของแรงงานไป

๓. สภาพปัญหา

- ๓.๑ ไม่เป็นที่รับรู้ของสังคม (invisible) หรือ “ไม่มีตัวตน” ที่ชัดเจน
- ๓.๒ ไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
- ๓.๓ ค่าตอบแทนไม่เป็นธรรมและรายได้ไม่แน่นอน งานไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ
- ๓.๔ เข้าไม่ถึงทรัพยากรและการสนับสนุนจากรัฐ (เงินทุน การทักษะฝีมือ การได้รับบริการด้าน

สาธารณสุขที่เหมาะสม)

- ๓.๕ ไม่มีองค์กร ไม่มีตัวแทน ไม่มีอำนาจต่อรอง
 - ๓.๖ มีปัญหาสุขภาพและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย
 - ๓.๗ บริการภาครัฐที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ยังไม่เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพปัญหา และ
- ความเป็นแรงงานนอกระบบที่มีความยืดหยุ่นและความหลากหลายบริบท
- ๓.๘ ไม่มี “หน่วยงานหลัก” ในการบริหารจัดการ

๔. บทบาทของกระทรวงแรงงาน

- ๔.๑ สังคมคาดหวัง รง. ซึ่งรับผิดชอบ “ดูแลกำลังแรงงานของประเทศ” เข้ามาเป็น “เจ้าภาพหลัก” ในการประสาน/บูรณาการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน
- ๔.๒ ปี ๒๕๕๔ ได้นำร่องจัดทำ “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๔” ขึ้น และได้แปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติโดยจัดทำ “แผนปฏิบัติการส่งเสริม พัฒนาและคุ้มครองแรงงานนอกระบบปี ๒๕๕๔” ซึ่งแผน/ผลการดำเนินงานเป็นเพียงการประสานงานเท่านั้น
- ๔.๓ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการยกระดับของแผนให้มีการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙” ขึ้น และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

สาระสำคัญรายยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ขยายขอบเขตการคุ้มครองและสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคม โดยเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านสวัสดิการสังคมและประกันสังคม เสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านสุขภาพในมิติอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีนโยบายคุ้มครองด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน และยกสร้าง/ปรับปรุง/พัฒนา/ออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการให้สัตยาบันอนุสัญญาที่สำคัญและให้สอดคล้องกับงานที่มีคุณค่าของ ILO แรงงานนอกระบบได้รับประโยชน์ ๑๑.๗๘ ล้านคน ๑๙,๗๕๔.๕๘ ล้านบาท โดยวัดจาก

(๑) ด้านขยายการคุ้มครองและสร้างหลักประกัน วัดจาก ร้อยละ ๒๕ ของแรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม โดยเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของรัฐ (รัฐสมทบ) อย่างน้อย ๑ ระบบหรือ ๑ กองทุน หมายถึง แรงงานนอกระบบจำนวน ๖.๑๕ ล้านคน จากจำนวน ๒๔.๖ ล้านคน มีหลักประกันทางสังคมในชีวิต โดย ๑) เป็นผู้ประกันตนกองทุนประกันสังคม มาตรา ๔๐ ๒) เป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และ/หรือกองทุนอื่นๆ (ในอนาคต) ที่มีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกัน

(๒) ด้านการปรับปรุงกฎหมาย วัดจาก การปรับปรุง/พัฒนากฎหมายแรงงาน ๓ ฉบับ ได้แก่ ๑) พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่...) พ.ศ. ๒) การออกกฎหมายลำดับรองรองรับ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๐ ฉบับ ๓) “กฎกระทรวงว่าด้วยการมิให้ใช้บังคับ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่บางส่วนแก่นายจ้าง ซึ่งจ้างลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับงานบ้าน อันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย พ.ศ....” (คุ้มครองคนทำงานบ้าน)

(๓) ด้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาที่สำคัญ วัดจาก การให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และ ๙๘ และการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในปี ๒๕๕๙ ทั้งนี้ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

/๔) ด้านความปลอดภัย...

(๔) ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานนอก
ระบบวัดจาก ข้อเสนอแนะ/รายงานการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
 ของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ปีละ ๑ เรื่อง/เล่ม จากการดำเนินงานของภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 (กรมส่งเสริมการเกษตร) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
 (สปสช.) กระทรวงสาธารณสุข (กรมควบคุมโรค) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๒. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านสุขภาพในมิติอาชีวอนามัยและความ
 ปลอดภัยในการทำงานรวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีนโยบายคุ้มครองด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน
 โดยส่งเสริมการมีงานทำอย่างยั่งยืน เพิ่มสมรรถนะและผลิตภาพแรงงานที่สอดคล้องกับสาขาอาชีพ จัดระบบมาตรฐาน
 ฝีมือแรงงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการเพิ่มสมรรถนะของแรงงานนอกระบบ แรงงาน
 นอกระบบได้รับประโยชน์ ๔.๕๕ ล้านคน งบประมาณ ๑๕,๐๓๗.๗๐ ล้านบาท โดยวัดจาก

(๑) จำนวนแรงงานนอกระบบที่ได้รับการส่งเสริมการมีงานทำอย่างยั่งยืน **วัดจาก** แรงงาน
 นอกระบบได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ/ฝึกอบรม/พัฒนาทักษะฝีมือจากหน่วยงานภาครัฐ
 ๙ หน่วยงาน ๑๖ โครงการ เป้าหมาย ๔.๒๓ ล้านคน

(๒) จำนวนแรงงานนอกระบบมีศักยภาพได้ตามมาตรฐานการฝึก และ/หรือมีมาตรฐาน
 ฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น **วัดจาก** จำนวนแรงงานนอกระบบที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานของ กพร. ใน๑๔๕
 สาขา ใน ๗ กลุ่มสาขาอาชีพ (ซึ่งทดสอบทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ)

๓. ยุทธศาสตร์เพิ่มสมรรถนะการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยี
 สารสนเทศแรงงานนอกระบบ พัฒนากลไกการทำงานในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้าง
 เครือข่าย และ สนับสนุนการมีแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ฯ และพัฒนาระบบติดตามประเมินผล โดย
 วัดจาก

(๑) ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลแรงงานนอกระบบ **วัดจาก** การพัฒนาข้อมูลแรงงานนอก
 ระบบจาก “ฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ กระทรวงแรงงาน” ให้บูรณาการ/สอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์ข้อมูลแรงงาน
 แห่งชาติ รวมถึงการเชื่อมโยง/แลกเปลี่ยนข้อมูลแรงงานนอกระบบ กับฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบของหน่วยงานอื่น ๆ ที่
 เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

(๒) ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ **วัดจาก** ระดับความสำเร็จของ

- ๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ
- ๒) ศึกษาการจัดตั้งองค์กรการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ
- ๓) จัดตั้งองค์กรการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ โดยจัดทาระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. หรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

(๓) จำนวนเครือข่ายแรงงานนอกระบบเพิ่มขึ้น **วัดจาก** เครือข่ายที่มีการดำเนินงานที่
 เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ซึ่งอาจมีชื่อเรียกเป็น “ศูนย์ฯ/กลุ่ม/ชมรม/สมาคม หรือที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น” โดยศูนย์ฯ
 มีลักษณะดังนี้

๑) ต้องได้การรับรอง/จดทะเบียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (อย่างเป็นทางการ) เช่น
 ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ จังหวัด.... ได้รับการรับรองเป็น “องค์กรสาธารณประโยชน์” ตาม พ.ร.บ.สวัสดิการ
 สังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
 ของมนุษย์

๒) เป็นหน่วยรับเรื่องร้องเรียนอิสระ ตาม พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕” มาตรา ๕๐ (๕)

๓) เป็น “กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน” ที่จดทะเบียนกลุ่มกับกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

๔) ชมรม “อาสาสมัครแรงงาน” (ขณะนี้ อยู่ระหว่างร่างระเบียบ/ข้อบังคับ) ฯลฯ

๕) ศูนย์ฯ มีการดำเนินงานหลายด้าน (เช่น ด้านสุขภาพ สวัสดิการสังคม อาชีวอนามัย การรับเรื่องร้องทุกข์/ร้องเรียน) แต่ด้านหนึ่งที่ต้องดำเนินการคือด้านแรงงาน เช่น การให้ความรู้เรื่องสิทธิแรงงาน/กฎหมายแรงงาน ความต้องการมีงานทำ/อาชีพ พัฒนาทักษะฝีมือ ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ เป็นต้น

๖) ควรมีอาสาสมัครแรงงาน (อสร.) เป็นสมาชิกด้วย อย่างน้อย ๑ คน เพื่อเชื่อมโยงงานด้านแรงงานกับด้านอื่น ๆ ของศูนย์ฯ

(๔) ด้านการพัฒนาระบบ / รูปแบบการติดตามประเมินผล *วัดจาก* การมีระบบ/รูปแบบ “การติดตามประเมินผล” การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม คัดกรองและพัฒนาแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ (ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) รวมทั้งจ้างหน่วยงานภายนอก และ/หรือ ให้อาสาสมัครติดตามประเมินผลของกระทรวงแรงงาน เข้ามาประเมินความสำเร็จของแผนฯ ด้วย

นางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์ สำนักงานเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
ในกรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับจังหวัด จะเริ่มจากจังหวัดนำร่อง ๑๐ จังหวัด ที่ สสส. เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนไว้แล้ว เนื่องจากมีความมั่นคง มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน คือ เชียงใหม่ น่าน ลำพูน ราชบุรี นครศรีธรรมราช พะเยา ขอนแก่น เชียงราย อุตรดิตถ์ และกรุงเทพฯ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบจะบูรณาการแผนปฏิบัติการส่งเสริม คัดกรองและพัฒนาแรงงานนอกระบบฯ ไปสู่จังหวัด ๆ โดยเลือกหน่วยงานที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการฯ และนำมาพิจารณาภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้เหมาะสม โดยการจำลองระดับชาติมาสู่ระดับจังหวัด

ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดขอนแก่น ได้ให้ข้อมูลว่าได้มีการสำรวจข้อมูลผู้รับงานไปทำที่บ้าน สืบจากกลุ่มที่จดทะเบียนกรมการจัดหางาน มีเพียง ๗ กลุ่ม (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ คน) เท่านั้น ไม่ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด ๆ นอกนั้นจะมีการให้ความรู้แก่กลุ่มฯ ดังกล่าว

ดร.สรา อารณ มหวิทยาลัยมหิดล ศูนย์บริหารงานแรงงานนอกระบบทำงาน กล่าวว่า ในด้านอาชีวอนามัยให้แก่กลุ่มแรงงานนอกระบบนั้น ทางมหาวิทยาลัยมหิดลยินดีเข้าร่วมพัฒนาหรือพัฒนาความสามารถให้แก่ อสร. ซึ่งการพัฒนาทางด้านอาชีวอนามัยมหาวิทยาลัยฯ มีเครือข่ายอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฯลฯ

คุณอรพิน วิมลภูษิต มองเรื่องแรงงานจะต้องมองในองค์รวม ต้องมองไปที่เป้าหมายของการดำเนินการซึ่งจะต้องกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานสามารถเชื่อมโยงงานได้ทุกงาน ตัวอย่างอย่างจังหวัดลำพูนมีการนำงบประมาณจากท้องถิ่นร่วมมือกับกลุ่มแรงงาน

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเม็ง มองว่าภาพรวมของการทำงานของเรื่องแรงงานนอกระบบยังไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ ไม่สามารถต่อยอดได้ ส่วนของ อบต. บ้านเม็ง มีการทำงานกับกลุ่มอาชีพ ๖๐-๗๐ กลุ่มอาชีพ และเห็นว่าปัญหาในการพัฒนาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงซึ่งการทำงานจะต้องมีการทำงานต่อเนื่องกัน ต่อจากการทำงานของผู้บริหารชุดที่ผ่านมา แผนงานต่างๆ ต้องมีความชัดเจน จึงได้เสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทน/ผู้รับผิดชอบจากแต่ละหน่วยงานต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อความต่อเนื่องในการทำงาน อาจได้รับคำตอบแทนหรือไม่ได้รับคำตอบแทนก็ได้

รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบไปใช้นั้น จะต้องเกิดการร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคท้องถิ่น

นางสุจิน รุ่งสว่าง กล่าวว่าในการทำงานของแรงงานนอกระบบเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานและมีอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ทำให้มีผู้ร่วมงานมากยิ่งขึ้น แต่ท้องถิ่นใช้คนไม่ถูกกับงาน โดยท้องถิ่นจะต้องเข้าไปร่วมงานกับศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและมีการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น

สรุปการเสวนา โดย นางสาวจรรยา วรษ์พรหม ในการเสวนากลุ่มย่อยห้องที่ ๓ นี้ ทำให้มีกลไกในการทำงานระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างมาก เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดแรงงานนอกระบบมากที่สุด และยังเป็นการให้ข้อมูลแก่สมาชิก ทำให้ได้รับทราบแผนฯ แนวทาง ทิศทางในการร่วมกันดำเนินงาน รวมถึงแนวคิดต่างๆ เพิ่มขึ้น

นางสาวมนวรรณ พาราษ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม